

SREČNO 1962!

Foto V. Dvoršek

POLJE, GOZD IN DIVJAD

Ljuban Zadnik

Intenzivno kmetijstvo, ustanavljanje večjih kmetijskih kombinatov in borba za večji hektarski donos zahtevajo, da se zemljišča arondirajo v večje obdelovalne površine. Na večjih površinah je možna strojna obdelava, s tem zmanjšanje obdelovalnih stroškov, možni so agrotehnični ukrepi, melioracije vseh vrst.

Pri razdrobljenosti zemljišč na male individualne parcele se zgubi 2,5 % do 5 % obdelovalne površine, to je na nepotrebnih poljskih poteh in ozah. V nekaterih katastrskih občinah v Prekmurju, kjer je tudi 8–10 parcel na hektar, znašajo te izgube celo 8 %.

Z arondacijo obdelovalnih površin v velike, večhektarske parcele, zginejo s polja razne groblje, travnate meje ob njivah in grmičevje. Vse to je nudilo divjadi primerna skrivališča in gnezdišča. Iz tega sledi, da so velike parcele z monokulturami z lovskega vidika škodljive, ker je divjadi uničeno njeno naravno okolje. Toda borba proti arondaciji zemljišč v velike parcele in proti ustanavljanju raznih agrokombinatov ne bi bila samo nesmiselna, temveč nazadnjaška.

Bodočnost kmetijstva ni v malih parcelah, temveč v intenzivni strojni obdelavi velikih površin. To je tudi dvig življenjske ravni delovnega človeka.

Gozd z naprednim in smotrnim gospodarjenjem postaja vedno bolj pust in reven s prehrano za divjad. Velikih posek v golo, kjer se je bohotalo malinje in drugo jagodičje in so rastle mnoga gozdna zelišča, ni več in jase so pogozdene. Iz gozdarskega vidika je to morebiti pravilno, ker se prvenstveno gleda na pridobivanje večje lesne mase, torej na čim večji hektarski donos od gozda in čim manj nedonosnih površin.

Na drugi strani je pa naloga lovcev, da divjad čim bolj zaščitijo in razmnože, toda ne na škodo drugih gospodarskih panog, posebno kmetijstva in gozdarstva.

Ali se interesi enih in drugih ne križajo? Ali je možno sožitje?

Ni samo možno sožitje, temveč je možno tesno sodelovanje. Toda biti mora na obeh straneh dobra volja in več širine na gledanje skupnih problemov.

Poglejmo skupno pot kmetijca in lovca. Pаметen kmet nima nič proti fazanom in jerebicam. Fazani mu za nekaj zrn koruze spomladi in jeseni uničijo na tisoče raznih škodljivcev, saj je fazan v osnovni prehrani mesojedec, usmerjen na živalsko hrano. Da o jerebicah, skromni poljski kuri, niti ne govorim, saj je dognano, da ne povzročajo na posevkih nikake škode, ker jim je poleg živalske hrane najljubše seme raznih plevelov.

Velik stalež fazanov in jerebic kmetijca ne bo motil, temveč nasprotno, kakor krt, jež, postovka, ptice pevke itd., ki pomagajo uničevati škodljivce.

Kaj morajo ukreniti lovci, da bo divjad kljub intenzivnemu kmetijstvu imela svoj življenjski prostor? Do danes je lovec stresal samo žolč na kmetijce, naredil pa razen nekaj zimskih krmišč ni nič.

Kmetijci bodo rade volje odstopili 0,5 % obdelovalne površine lovcem za remize, ki bodo tako urejene, da ne bodo motile strojne obdelave, melioracij in manjšale hektarskega donosa.

O remizah se je že pisalo in govorilo in ne bo napak nekaj besed o njih.

Remize so zasajene in zasejane površine zemljišč, kjer ima divjad potrebno kritje za gnezdišča in skrivališča. Za remize se uporabljajo in izkoristijo za obdelavo neustrezne ali manj ustrezne površine n. pr. pasovi ob osuševalnih jarkih ali pa pasovi tako imenovani vetrobrani, ki so nujni na velikih obdelovalnih površinah. Dva, tri metre širok pas, ki bi presekal velike ploskve brez kritja, je za divjad življenjske važnosti. Jelša, gaber, hrast, topol in delno vrbovina so osnova remiz. Prva leta pod motiko sajena korusa — tu vržene nekaj ajde in prosa — nudi vse, kar divjad želi. Štirimetrski pas v dolžini 150–200 m na vsakih 10 ha bi rešil vsa vprašanja glede divjadi na velikih površinah monokulturne obdelave.

Ali so se lovci o tem že pogovarjali s kmetijci? Mogoče posamezne lovske družine, toda o tem se še premalo razpravlja — načelno za vso Slovenijo.

Če bi vprašali naše kmetijske strokovnjake, ali bi lahko žrtvovali te minimalne površine, ne bi bil najbrž nihče proti; razen morda tistih, ki so načelno sovražniki divjadi in nimajo razumevanja za naravo. Naloga lovcev je, da zasade remize, v njih postavijo stalna krmišča in remize vzdržujejo.

Gozdarjem dela največje preglavice jelenjad in srnjad. Škoda, ki jo povzroča ta divjad na nasadih, je težko popolnoma preprečiti, razen z žičnimi ograjami. Lahko se pa ta škoda zmanjša na znosljivo mero, če se divjadi nudi potrebna prehrana na gozdnih njivah za divjad.

Na 100 ha sklenjenega gozda 30–50 arov njiv ne bo gozdu bistveno škodovalo, toda divjad bo imela pogrnjeno mizo in ji ne bo treba iskati paše v gozdnih nasadih in mladju.

Gozdne njive so male jase ali tudi izseki 5–10 arov veliki, ki se obdelajo. Ajda, oves, pesa, topinambur naj bodo na teh njivah. Pet takih malih njiv na 100 ha in miza je pogrnjena.

Zakrčljano jelko, poraslo z omelo, bo gozdar rad odkazal za posek. To je odlična zimska hrana za srnjad in jelenjad. Divjadi se mora nuditi hrana in to taka, ki jo ima raje kakor gozdno mladje in pomladek. Tedaj ne bo delala tolike škode.

Mnogo je skupnih poti in nudi se široko polje sodelovanja. Potrebno je razumevanje, strpnost in dobra volja, pa se najde skupni jezik. Na ta način bomo lahko stalež divjadi še dvignili in se nekoliko približali staležu, ki ga imata n. pr. Avstrija in Češkoslovaška. Nihče ne more trditi, da je v teh deželah kmetijstvo in gozdarstvo zaostalo. Ne, napredno in moderno je, toda tudi lovstvo je napredno in drug drugega dopolnjujejo in si medsebojno pomagajo.

Če je to možno v drugih deželah, je pri nas še večja možnost, ker je dana osnovna baza, družbena ureditev.

Do danes smo vsi, gozdarji, kmetijci in lovci gledali probleme samo s svojega vidika in nismo hoteli razumeti težav drugega. Danes so, žal, še primeri, da nastopajo posamezniki drug proti drugemu, ne da bi se prej pomenili o svojih težavah.

Danes pa tudi ni več čas, da bi se pogovarjali posamezniki, temveč da razpravlja kolektiv s kolektivom in tako tudi najdejo rešitev vseh problemov.

V teh nekaj vrstah so nakazana le nekatera skupna težišča. Na terenu se jih bo pokazalo še več in to v zadovoljstvo kmetijca, gozdarja in lovca.

Iz ČSSR, Danske in Zahodne Nemčije

Dipl. biol. J. Čop Sektor za lovstvo IGLG

II.

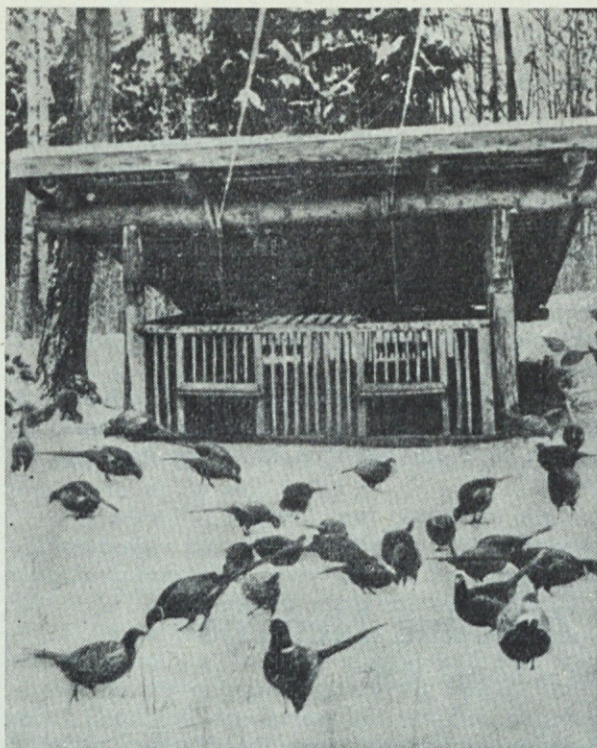
Ko sem moral še v Jugoslaviji poslati Tehnični pomoči v Beograd svoje želje, ki naj jih upoštevajo pri sestavljanju programa mojega bivanja v ČSSR, sem na prvem mestu navedel umetno gojitev fazana. Bil pa sem nemalo presenečen, ko sem obiskal prvo fazanerijo v Kačini. Pri nas pojmuje pod izrazom »fazanerija« grajeno stavbo s fiksnimi ali premakljivimi voljerami za matično jato ter številnimi objekti, ki služijo za valjenje z inkubatorji ali domačimi kurami, z vzrejnimi površinami za kebčke do

8. tedna ter zimovališčem itd. Ko sem prišel v spremstvu dveh sodelavcev v lovišče, ki pripada inštitutu v poskusne namene, nas je pozdravil lovec, ki so mi ga predstavili kot fazanerista. Po kosilu, ob obveznih čeških knedličkih, smo odšli v bažantnico v neposredni bližini lovske koč. Sam zase sem pretolmačil njihov izraz »bažantnica« v fazanerijo (fazana = bažant). Pred nami je bil sredi rahlo valovitega polja sklenjen gozd s površino 10 ha. Ko smo se bližali gozdiču, so številni fazani, ki so bili na prostem ob robu gozdiča, namah zginili v kritje. Prehodili smo gozdič v vseh smereh, levo in desno so me sezna-

Umetno zasajena remiza
v »Romunski fazaneriji«.
S prerezovanjem
smrekove kulture
narejeno kritje

Foto Hajek

Krmišče za fazane v Veliki Kosti 6 × 6 m — služi hkrati za odlov Foto Hajek

njali z manjšimi površinami — remizami, ki so bile umetno zasajene z drevesnimi in grmovnimi vrstami ter poljščinami (lucerna, detelja, topinambur itd.). Krmišča so bila vzorno urejena, vsa v velikosti 6 × 6 m in so hkrati služila tudi za odlov živih fazanov. Vse to je bilo za mene novo, da vidim v praksi, kako izgledajo remize, le fazanerije ni bilo nikjer. Zasumil sem pri sebi, da mi mogoče nočejo pokazati samih objektov. Ob koncu obhoda je lovec privlekel na svetlo podrobni zemljevid celotnega zemljišča in prvo sem iskal z očmi, kje so označeni objekti za umetno gojitve fazanov. Nikjer sledu! Malo v strahu sem moral na dan z besedo — kje je fazanerija? Iz njihovega smeha sem sklepal, da sem ga nekaj polomil.

Za njih je dandanes fazanerija na kratko povedano — naravna ali umetno zasajena remiza s površino od 10 do 100 ha, ki prevzema v določenem smislu vlogo fazanerije. Čehi so v zadnjih letih v glavnem opustili klasičen sistem fazanerij, ker jim te niso več potrebne. Okoli leta 1900 je bilo v vsej državi preko 300 večjih in manjših fazanerij. Moral bom poseči malo nazaj, da bo bralec pravilno doumel današnji način gojitve fazana v ČSSR.

Ločimo tri variante umetne gojitve, ki se prakticirajo v lovstvu:

1. umetni način,
2. poldivji način,
3. naravni način.

Vsi trije navedeni tipi se med seboj dopolnjujejo in jih v praksi lahko kombiniramo. Razlika je v tem, da eden zahteva več denarnih sredstev, drugi manj, vedno pa je pri vseh treh potrebna strokovna roka. Umetni način vzreje se pretežno odigrava v fazanerijah in ne bomo ponavljal njegovih elementov, saj je našim lovcem v principu poznan. Ta način je edina pot, da se nasele revirji s to divjadjo zlasti, če je stalež majhen ali ga sploh ni, pogoji pa so dani. Kakorkoli že, je za dvig staleža, osveževanja in novega naseljevanja, vzdrževanja fazanerij v določenem obsegu, opravičljivo in tudi nujnost. Dvomim, da bomo glede na naše klimatske pogoje lahko sčasoma povsem opustili sistem fazanerij, kot so to storili Čehi.

Druga etapa umetne gojitve fazana je *poldivji način*, ki ga Čehi pretežno prakticirajo in le v loviščih I. bonitete se uporablja tretji — *naravni način*. Obema je skupna osnova kompleks lovišč, ki ga spremene v — remizo. Ni težko ugotoviti, v katerem delu lovišča se divjad pretežno zadržuje, kar priča, da divjadi bolj ustreza določen del revirja kot ostali. S tem divjad sama pokaže, kje ima boljši pogoj za svoj obstoj in eden glavnih faktorjev je v kritju, ki ga nudi tisti biotop. Bodisi z umetno ali dodatno naselitvijo že obstoječe, naravne remize v tem predelu le še izboljšajo življenjske pogoje divjadi. Remiza, lahko jo imenujemo tudi zatočišče, je torej osnova intenzivnejše gojitve. V tej remizi je treba skrbeti, da je dovolj podrasti in kritja v teku vsega leta. Pogoj je mir, krmljenje, uničevanje roparic, načrtna lovna politika itd., skratka vse, kar razumemo pod gojitvijo!

Vloga remize je v tem:

1. da se divjad čim več zadržuje v remizi,
2. da se gnezdenje in valjenje ter vzreja osredotočijo iz okolice v ta določen in nadzorovan predel,
3. da ima v dobi reprodukcije (razploda) divjad v njej prepotraben mir,
4. da ščiti divjad pred neugodnimi klimatskimi vplivi (sneg, toča, veter) in delno tudi pred roparicami.

Po vsem tem naštetem je remizo smatrati kot *rezervat*. Če je teh remiz v lovišču več, tem bolje. Oskrbovanje in nadzor sta brezpogojno vezana na stalno lovsko-čuvajsko službo. Zakaj sedaj terminus — poldivji način gojitve?

Poznan je instinkt samice, tako pri fazanki kot jerebici, da stopnjuje nesnost toliko časa, dokler ni gnezdo polno, nakar prične z valjenjem. Vemo tudi iz prakse, da fazanka, če iz kakršnih koli vzrokov zapusti že formirano gnezdo, napravi drugo in celo tretje, le število jajc je v naslednjem gnezdu ponavadi manjše, skupno število iznesenih jajc pa večje. Fazanka znese povprečno v voljerah 40–50 jajc, tudi več, vendar sama ne vali. V naravi znese normalno v eno gnezdo 12–14 jajc, ki jih pa sama vali.

V naravi lahko iz ugotovljenega gnezda postopno in neopazno odvezamo jajca, nikoli vsa, fazanka pa nese še naprej, dokler ni gnezdo polno. S tem »izzovemo« fazanko, da stopnjuje tudi v naravi nesnost in v bistvu dosežemo isto kot v voljerah! Pobrana jajca se vale nato doma z domačimi kurami, purami ali z inkubatorji in umetnimi kokljami, 8-tedenski kečkici pa se vračajo zopet v lovišče. Vse poteka paralelno kot v pravi fazaneriji — za voljere je smatrati remizo. Jajca moramo tu in tam pobirati, le da so ta iz narave normalno 100 % oplojena, zasnova embrija je zdrava, prav redka so deformirana, kar je pogost primer v fazaneriji. Za informacijo navajam, da je samo fazanerija Čeminac-Belje v letu 1961 škartirala 3310 jajc ali 11 %. Prišteti moramo še odstotek neoplojenosti, ki se suče v fazanerijah tudi okoli številke 10!

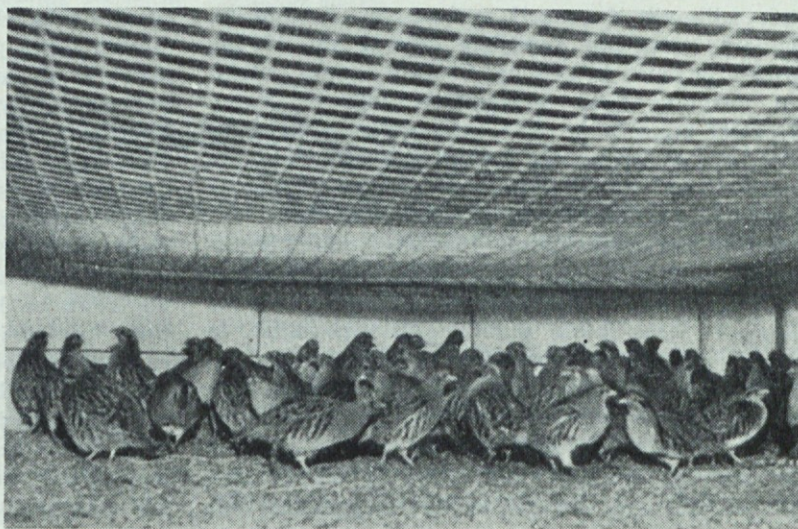
Na moje skeptično vprašanje, kako ugotovijo gnezdijo fazanke, so mi zatrdili, da to v urejeni remizi ni nobena umetnost in težava, le da mora biti vesten čuvaj, ki z leti dobi že »občutek«, kje so gnezda. Na primernih mestih, predvsem ob stezah in v obrobni predelih remize polagajo kupe dračja, namesto umetna jajca (iz mavca, stekla), da tako privabijo na določen kraj fazanko, kjer naj osnuje gnezdo. Kako se divjad privadi tudi v naravi na človeka, ki je vsak dan v remizi, sem imel priložnost videti. Skrili smo se v šupo, ki je bila poleg krmišča in čuvaj, po njihovem fazanerist, je vzel hrano in jo natrosil na krmišče. Fazani so na njegov žvižg z vseh strani prifrčali h krmišču in mirno, v njegovi navzočnosti zobali. Po moji oceni jih je bilo najmanj 100. Ko sem stopil korak iz skrivališča, se je vsa jata na mah razbežala — divjad je ostala divjad v pravem pomenu besede in tudi na lovu sem to prav dobro občutil.

Ugotavljanje in odvezanje jajc iz gnezd je prepuščeno izključno samo čuvaju. Zslediti, kje je fazanka napravila gnezdo, ni vezano na do-

ločen datum. Čuvaj v praksi dela tako, da prične z odvezanjem jajc šele tedaj, ko je fazanka znesla že 8–10 jajc. V tem času ni več strahu, da bo samica opustila gnezdo. V gnezdu ostanejo le 3–4 jajca, ostala odnese domov v nadaljnjo valitev. Če nanese tako, da rabi več jajc zaradi vlaganja v inkubator, nadomesti tudi ta preostala z umetnimi. V naslednjem obdobju zopet odvzema na novo znesena jajca, to vse v času, ko je fazanka odsotna z gnezda, navadno v jutranjih urah. Normalno se računa, da znese fazanka na dva dni 1 jajce. Za vsako gnezdo vodi evidenco in ko odnese iz gnezda na ta način 15–20 jajc, prekine s to prakso, fazanka pa še dalje nese in ko je gnezdo polno, sama vali. Sedaj bo bralcu razumljivo, zakaj izraz, poldivji način umetne gojitve fazana. Tako v »fazaneriji« Kačina pobere fazanerist v sezoni iz gnezd 800 do 1000 jajc in te vali doma z domačimi kurami, delno z inkubatorji. Nekaj keččkov odproda v druga lovišča, del roma nazaj v domače okolje, vsako leto pa dokupi kljub temu še določeno število keččkov ali jajc iz drugih predelov (osveževanje).

Njegova skrb pa ne velja le divjadi, ki gnezdi in se pretežno zadržuje v remizi, temveč tudi ostali v lovišču. Iz gnezd, ki jih ugotovi na neprimernem kraju, ki bi sicer zavoljo košnje propadla, odvzame vsa jajca, gnezdo pa razdere. Tako prisili samico, da poišče drug, bolj primeren kraj.

Tudi češki lovci se ukvarjajo s problemom, kako zmanjšati zgube od košnje. Noži kosilnic neusmiljeno uničujejo predvsem jerebičja gnezda in tudi valeče samice ne reagirajo na bližajočo se nevarnost. Jerebica kot izrazito poljska divjad napravi gnezda pretežno na travnikih ter v poljščinah, kot so to detelja, lucerna, ozimine itd., medtem ko fazan naseljuje obronke gozdičev, polja, voda in gnezdenje se v normalnih letih do 70 % usmeri v te predele. Košnja je

Notranjost boksa v jerebičarni

Foto Hajek

dandanes zelo zgodnja, ko so krmilne rastline še bogate z beljakovinami. Prične se konec maja, ko je valjenje v polnem teku. Čehi so konstruirali enostavno napravo, ki jo mora (po predpisu zakona) imeti vsak traktor (!) nameščeno na zunanji strani. Pomagajo pa si tudi s tem, da izpušno cev traktorja podaljšajo in usmerijo v nepokošen del ter tako s hruščem skušajo odgnati samico. Vsekakor rešijo s tem določen odstotek, ki bi sicer šel v zgubo. Gospodar ali kak drug član lovske družine mora biti vedno navzoč pri košnji, zadruga ali lastnik zemljišča pa obvezno obvesti LD, kdaj in kje prično s košnjo. Iz gnezd, ki jih še pravočasno odkrijejo, pobero lovci jajca ter jih normalno vale v inkubatorjih, ki jih mora vsaka LD obvezno imeti (!) Ti so enostavni, zelo poceni in kapaciteta je za ca. 200 fazanjih ali 250 jerebičjih jajc. Trud in denar za ta gojitveni ukrep nista zavržena. Če bi bil neuspešen, bi ga že davno opustili. Vsekakor pa prično reševati problem zgub po košnji že mnogo prej, to je v času, ko samice še izbirajo mesto za gnezdenje in v prvi fazi nesnosti, torej pred pričetkom valjenja. Z večkratnim sistematičnim vznemirjanjem, kjer sodeluje večje število članov LD, skušajo tudi s pomočjo šolanih psov prepoditi fazanke ali jerebice iz nevarnih območij, da napravijo gnezda na mirnejšem kraju. Samica spočetka kaj hitro zapusti okolico in tudi že narejeno gnezdo. Če v okolici ni primernega kritja — remiz, ta vsa akcija nima pravega uspeha. Prepoditi n. pr. jerebice iz enega deteljišča v drugo je brez pomena. Zanimivo je omeniti tudi to, da je v nižinah prepovedano v času med 16. marcem in 30. septembrom požig grmičevja, živih meja, travnikov itd. z namenom, da ima divjad kritje v času razmnoževanja.

Pot me je nadalje vodila v reprezentančno lovišče Židlohovice na Moravskem, ki slovi že z dolgoletno tradicijo velikega staleža in odstrela male divjadi. Skupna površina zajema 15 000 ha zemljišča. Tu je 10 fazanerij — 10 remiz, vsaka od teh zajema ca. 200 ha. Gost sem bil v eni od teh njihovih fazanerij z imenom Romunska. Umetno zasajeno zemljišče obsega ca. 100 ha, ostalo je naravna remiza. Gojitev fazana poteka tu *naravno*, brez odvzemanja jajc iz gnezd. Uprava posveča le skrb intenzivnemu uničevanju roparic, krmljenju domala vse leto, stalnemu obnavljanju in pomlajevanju remize. Divjad je pretežno skoncentrirana v tej remizi. Letni odstrel je neverjetno velik. Primerjal sem klimatske pogoje, ki so osnova, med loviščem Židlohovice in našim v Prekmurju pod upravo G. L. »Fazan«. Obe imata približno isto površino, le da je pri nas v mesecih reprodukcije topleje, imamo pa povprečno več padavin in poleg tega še nevarnost poplav. Letni odstrel v UGL — »Fazan« cenim ca. 3000 fazanov, odstrel v Židlohovicih pa znaša v povprečju 30 000 fazanov (l. 1958/59 — 41 000). V to število je všteti tudi

odstrel samic, ki se vsako leto obvezno izvaja. Vsak bralec naj si sam ustvari sliko, kako izgleda sam lov. Res je, da je to reprezentančno lovišče, vendar imam to že za »hlev«! Po najnovejših podatkih (1961) je Inštitut za lovstvo v Zbraslavu vršil tu raziskovanje in prišel do porazne ugotovitve, da je prirastek glede na boniteto razmeroma majhen, kar pripisujejo prenaseljenosti. To je še en dokaz več, da obstoje biološke meje, ki jih regulira narava sama v eni ali drugi obliki. Kdorkoli dela ekonomske račune lovišča — divjadi brez upoštevanja naravnih pogojev in naravne selekcije, se krepko razočara.

Češki zajec je starejši generaciji naših lovcev dobro poznan. Tega so za osveževanje spuščali pred vojno v naša lovišča in se je kot plemenjak baje dobro obnesel. Stalež zajcev v ČSSR ni dosegel predvojnega. Giblje se okoli 1 700 000 zajcev, letni odstrel znaša 700—750 000. Tu ni všteti odlov, ki pa mi ni znan. Največja in najgostejša naseljenost zajca v ČSSR je v toplih, suhih in plodnih področjih, kjer je poljedelska panoga najmočnejše razvita. Zajec ne zginja zaradi intenzivnega gospodarjenja in ima opravičen vzdevek, da je spremljevalec naprednega poljedelstva.

Stalež zajcev niha iz leta v leto. Do velike populacije pride tedaj, če so pomladni meseci izjemno suhi, topli in brez snega. Neprekinjene spomladanske padavine (sneg, dež), pomanjkanje sonca in pogosta toplotna kolebanja povzročajo velik pogin mladih zajčkov. Drugo kritično obdobje sledi konec leta, zlasti če je mnogo padavin, kar ima za posledico širjenje bolezní. Vsem tem naštetim ugotovitvam češki lovci tudi prilagode vsakoletni odstrel. Plan odstrela je potrjen lovski družini šele na jesen, tik pred lovno sezono. Enako velja to tudi za fazana. Ves lov in odlov poteka načrtno in organizirano, nič ni prepuščeno naključju ali pobudi le posameznikov, kar je pogost primer v politiki naših lovskih družin. Če primerjam, kako večina naših LD planira odstrel male divjadi, bo najbolje, da postavim takoj piko. Aprila, ko so navadno občni zbori, predložijo naše lovske družine plan odstrela področnim Zvezam. Te formalno, tu in tam z manjšimi korekturami potrdijo planirani odstrel. Uplenjena količina divjadi prejšnjega leta služi navadno za osnovo bodočega odstrela. Da upravičijo večji odstrel, izkažejo vsako leto malo večji stalež. Kako so dejansko stalež ugotovili, je vprašanje zase. Tako vsaka LD že spomladi ve, kolik bo lov jeseni, ne glede na to, kakšni bodo klimatski pogoji, s kakšnim prirastkom je računati v dobi razmnoževanja itd. Ne bi hotel ponovno poudarjati odvisnosti prirastka od klimatskih pogojev. Prepozna se mi zdi ugotovitev sredi lovne sezone, da ni te ali one divjadi, ko je puška že razredčila stalež. Tako se zgodi, da LD odstrelji tudi del matičnega staleža divjadi,

ki bi moral prezimiti in se spomladi razmnožiti. Te kritike ne generaliziram na vse lovske družine v Sloveniji, ker mi je znano, da ne delajo povsod po tem receptu in ne bi hotel tem LD in tudi lovskim zvezam delati krivice. Smatram, da bo bonitiranje pripomoglo k načrtnemu gospodarjenju z divjadjo in enako tudi perspektivni plan raziskovanj, ki ga je zadnji občni zbor Lovske zveze Slovenije sprejel za dobo 5 let.

Pa se vrnimo zopet h gojitvi zajcev v ČSSR. Osnovno delo je *osveževanje* staleža. Vsaka lovska družina, ki ima pogoje za odlov, mora to obvezno izvršiti, bodisi v svoji režiji ali to prepustiti Lovski zvezi (ČSMJ), ki ima v ta namen stalno organizirano osebje. Izkupiček za odvoljeno divjad mora iti zopet nazaj v lovišče in ne v lovske kočje ali podobno. Tako mora n. pr. lovska družina, ki odlovi 100 zajcev, obvezno dokupiti 20 novih zajcev iz drugih predelov in spustiti te v svoje lovišče. Načelo osveževanja je v tem, da mora divjad priti v boljši ali vsaj enak biotop, kakršen je tam, kjer je bila odvoljena. Z drugimi besedami — iz okolja II. bonitete mora iti v lovišče I. ali II. bonitete, nikakor v slabši biotop! Organizem se lažje prilagodi boljšim pogojem, dá tako od sebe maksimum in to je cilj osvežitve. Zajcu iz Prekmurja ali celo Vojvodine ne ustrezajo lovišča n. pr. Gorenjske. To napako smo pri nas v praksi tudi delali. Na prste lahko preštejemo te izpuščene zajce, ki so bili zaznamovani in kasneje tudi uplenjeni v teh loviščih. Če me kdo lahko korigira v moji kritiki, mi bo v zadoščenje! Rajonizacija lovišč Slovenije mora biti osnova, da bomo sploh vedeli, kam kaj spada.

Vsaka lovska družina v nižinskih loviščih mora imeti $\frac{1}{5}$ lovne površine izločene za lov in odlov. Ta služi za rezervat. Ena in ista površina lovišča za zajca sme biti v sezoni lova le enkrat lovljena, za fazana trikrat. Odstrel fazank je omejen, se pa izvaja tam, kjer je spolno razmerje preveč v korist kur. Vsakemu večjemu

Glavna dvorana lovskega muzeja v Hluboki nad Vltavo

lovu na malo divjad mora prisostvovati član Glavne ali Oblastne Lovske zveze. Njegova naloga je, da nadzoruje celotno organizacijo lova, plena in če se izkaže, da je divjadi manj, kot so pričakovali, ima pravico prekiniti nadaljnji lov. Določeno število uplenjene divjadi mora LD oddati odkupnemu podjetju, z ostalim pa razpolaga družina sama.

Še mnenje tretjega

K člankom »Nekaj splošnih pripomb h gojitveni problematiki divjadi« dr. J. R., »Več logike« S. K. in »Več logike« dr. J. R.

Po precej dolgem presledku se zopet oglašam v našem glasilu, predvsem zato, ker mislim, da ne bi bilo prav, če bi kar molče priznali, da smo nevoščljivci tisti, ki smo se zavzemali za odpravo posameznih lovov na zajca in ki smo še gotovo danes proti temu. Po drugi plati bi pa želel prispevati k bolj živahni debati, ki jo je sprožil in jo želel pisec dr. J. R.

Kar v začetku bi pripomnil, da se mi ne zdi prav od pisca dr. J. R., da poziva k debati. Ko se je pa prvi oglasil, ker se ni v celoti strinjal z njegovim mnenjem, ga je kar gladko zavrnil, da njegov članek ni zadel cilja in da pisec S. K. kritizira njegov članek bolj iz osebnega mnenja. Tu moram pripomniti oziroma povedati, da se je članek obravnaval na občnem zboru LZ Celje in to precej kritično. Vpraševali so celo, zakaj se sploh nekatere stvari, ki jih vsebuje članek, objavljajo v našem glasilu, ker bi lahko škodo-

vale našemu nadaljnemu napredku. Torej ni videl nepravilnosti zgolj pisec S. K.

Najprej bi se dotaknil vprašanja, ali je res, da smo tisti, ki smo se zavzemali in smo še danes proti lovu posameznika na zajca, nevoščljivci oziroma da je temu kriva samo nevoščljivost. Ne vem, ali pisec članka dr. J. R. res ne ve ali noče vedeti, koliko lovskih družin je to pahnilo v propast in koliko jih je viselo na robu propasti in ki so se v zadnjem času rešile s takojšnjo odpravo posameznih lovov in zaščito izčrpanih, skoraj bi lahko rekel, praznih zajčjih revirjev. Po drugi plati bi pa res lahko rekel, da ne moremo dovoliti samo nekaterim lovcem, ki imajo časa na pretek, da bi si privoščili neomejen lovski užitek na račun drugih in v gospodarsko škodo družine. Seveda so še danes lovci, ki ne morejo pozabiti lepote njihovega posameznega izživljanja, brez ozira na svoje lovske tovariše, ki jim največkrat tega zato niso preperečili, ker se niso hoteli zameriti, tudi tu in tam iz različnih vzrokov. Seveda se ti lovci niso zavedali ali se niso hoteli zavedati, da divjad ni neizčrpen vir v lovišču in da imajo vsi lovci enake pravice do lovskega užitka in da je prav, da si ga tovariško delimo. Ti lovci pravijo, da to, kar je danes, ni več lov.

Prepoved posameznega lova na zajca gotovo ni padla kar z neba brez podlage. Saj so nas do tega privedla razna, celo nezakonita dejanja, ki jih je omogočal tak lov. Predvsem je pa tu gospodarska plat, saj smo videli, kje je napredek in kje ga pa ni. To so imeli v vidu gotovo delegati, ki so pred nekaj leti (na občnem zboru lovske zveze LRS) izglasovali prepoved posameznih lovov na zajca za LRS oziroma da mora to prepoved vsebovati vsak družinski poslovnik.

Pisec dr. J. R. daje prednost posameznemu lovu na zajca s šolanim psom, ker da gre pri takem načinu lova malo zajcev v zgubo. To je res! Vendar je vprašanje, če je ta prednost tolikšna, da bi kazalo zaradi tega zopet dovoliti posamezne love. Jaz vsaj mislim, da ne. Gotovo je eno, če bi se zopet dovolili posamezni lovi, bi se ponovilo tisto, kar je dovedlo do prepovedi takih lovov.

Pisec dr. J. R. pravi, da pri naši srnjadi nismo napredovali v primerjavi s predvojnimi stanjem. Mnenja je, da je temu vzrok v glavnem današnji način lova na srnjad, ki je napravil našo srnjad preveč domačo in krotko, ki se drži vedno enega kraja, kar je vzrok, da ne pride do osvežitve krvi. Mnenja je, da bi kazalo zopet vpeljati brakade na srnjad in streljanje s kroglo. Tako bi se srnjad vsaj enkrat na leto premešala, kar bi bilo koristno za osvežitev krvi.

Vprašanje je, ali bi koristilo srnjad preganjati in mešati tam, kjer je v splošnem slabotna — degenerirana. Res je, da se tu in tam s selekcijo marsikaj doseže, vendar ne vem, če lahko pričakujemo od slabotne srne in slabega srnjaka

krepek zarod, pa četudi ni krvnega sorodstva. Mislim, da si tu lahko vzamemo za primer našo živinorejo, da se na primer bika vsestransko pretehta, preden se prizna za sposobnega za razplod. Torej če hočemo tam, kjer je srnjad res slaba, stanje izboljšati, nam ne preostane drugo kakor da to izvršimo po vzgledu živinoreje. Seveda ni to lahka stvar, ni pa neizvedljiva.

Za osvežitev krvi pa skrbi tudi narava sama. Saj vemo, da se srnjak ne drži vedno enega mesta. Ob prsku bi pa lahko rekli, da postane celo klatež. Vemo pa tudi iz naših lovskihkušenj, da n. pr. srnjaka v enem kraju naenkrat ni več. Gotovo si je našel drug življenjski prostor.

Kar se pa tiče vpeljave brakad na srnjad, sem prepričan, da bi bili proti vsi starejši lovci, ki imajo količjak čuta do lovske pravičnosti, če se spomnimo, kaj vse se je dogajalo na teh lovih, pa četudi bi streljali s kroglo. Uzakonitev te prepovedi gotovo ni brez podlage.

Če hočemo srnjad pregnati in premešati tam, kjer ima res tak mir in kjer smo prepričani, da bi to koristilo, se to lahko izvrši brez streljanja. Saj bi bil uspeh isti ali pa še boljši, ker ne bi bilo nič odstreljenega. Gotovo pride to v poštev le tam, kjer ni brakad na zajca, ker ob teh brakadah pride povsod do preganjanja srnjadi. Saj vemo, da imamo kljub šolanju še vedno pse, ki se poženo za srnjadjo, predvsem mlajši psi.

K razpravi glede škodljivosti vpliva motorizacije, mehanizacije poljedelstva in uporabe raznih strupov v poljedelstvu in sadjarstvu pa pripominja naslednje: Nedvomno povozijo precej divjadi, predvsem zajcev motorna vozila, vendar če se to izrazi v odstotkih, je ta odstotek precej skromen, saj pridejo v poštev le lovišča ob cestah z močnim prometom. Koliko več je drobne divjadi uničene zaradi mehanizacije poljedelstva v primeri z ročno obdelavo, je pa vprašanje, kaj je bolj nevarno, kosec s koso ali kosilnica. Znan mi je primer, ko je kosilnica prekosila jerebičke na gnezdu in so se potem srečno izvalile. Kaj bi bilo, če bi bil deteljo kosil kosec, ker kosa pač vzame precej bolj v živo kakor kosilnica. Kar se pa tiče zajcev, vemo, da še večina poljedelcev, predvsem sadjarjev, vidi v njem škodljivca. Gotovo se dosti ne motim, če rečem, da je predvsem pri ročni košnji večina uničenih, če nalete nanje.

O zastrupljanju naše divjadi se precej govori. Koliko je za to dokazov, ne vem. Mislim, da bi bilo prav, da bi laboratorij za pregled poginule divjadi objavil svoje ugotovitve, da bomo enkrat na čistem.

Predvsem me zanima, če so bile pregledane tiste tri srne, o katerih govori pisec dr. J. R., da so poginile v bližini njive, na kateri je kmet močno potrosil fižol s pantakanom, in od česa so poginile. Zdi se mi pač malo verjetno, da bi srna

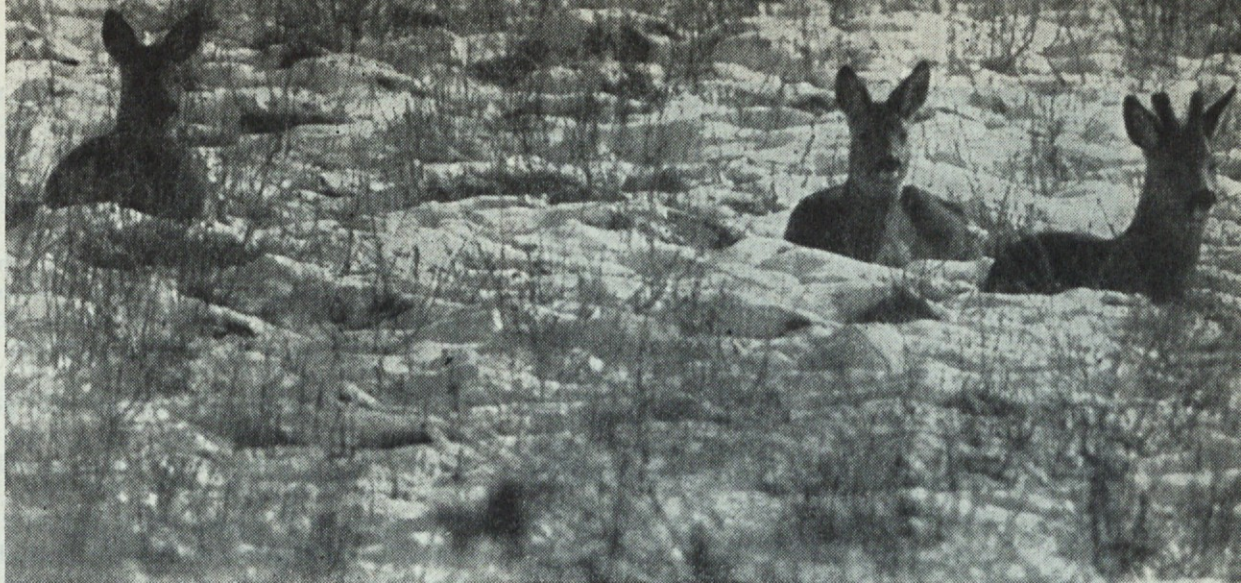

Foto R.
Cencič

vzela fižol, ki je močno potresen s pantakanom, če upoštevamo njen občutljivi voh in gotovo tudi okus.

Da pogine verjetno precej ptic pevk zaradi prašenja ali škropljenja sadnega drevja z insekticidi, je verjetno. Drugo pa je po mojem mnenju za divjad, ki ima razen zastrupljenega področja še širok nezastrupljen prostor.

H koncu bi še pripomnil, da sem govoril z lovci iz Avstrije iz okolice Celovca glede stanja divjadi pri njih. Naletel sem na različna mnenja. Eni so precej dolžili za slab stalež zajcev motorizacijo in mehanizacijo, drugi pa puško. O strupih je bilo malo govora.

Karel Stagoj,
Velenje, Celjska 2

ZAJCI NA DOLENJSKEM

Klasičen lov na Dolenjskem je brakada na zajce. Kolikor je planinskemu lovcu pri srcu lov na ruševca in gamsa, toliko je Dolenjcu brakada na zajca. Tu se suče pogovor le o zajcu, posebno pa pred pričetkom kakor v času samih brakad in se uspeh in neuspeh lova ocenjujejo le po uplenjenih zajcih. To je stara dolenjska tradicija. Če bi zajec na Dolenjskem izumrl, bi 50 % lovcev vrglo puško v koruzo, ker bi menili, da nimajo več kaj loviti. In tudi 50 % če ne več lovcev odloži puško v shrambo s koncem brakad, kjer počiva do prihodnjih brakad. Taka je pač stara dediščina in le počasi se umika kakor vse staro. Tu in tam se pojavljajo mladi lovci, ki se izživljajo na lovu na srnjaka, goloba, jereba, poljsko jerebico, fazana, raco, kljunača in tako dalje.

Če se udeležiš take brakade s tropom istrskih goničev, ki od jutra do večera vztrajno iščejo in le tu in tam poženo zajčka iz loža, ugotoviš ob koncu brakade, da je plen le dvoje, troje mladih zajčkov. Rečem mladih, ker starih ni oziroma jih je zelo, zelo malo. Kvečjemu pade en star na deset mladičev, namesto ob pravilnem pomladanskem staležu, en mladič na enega starega.

Statistika prijavljenega spomladanskega staleža za leto 1959/60 LZ Novo mesto kaže na 141 166 ha lovne površine 9239 zajcev, statistika

odstrela v letu 1959/60 pa le 2800 zajcev. LZ Murska Sobota z lovno površino 114 790 ha in s prijavljenim spomladanskim staležem za isto leto 6692 zajcev izkazuje v lovnem letu 1959/60 odstrel 6848 zajcev. Torej ima LZ Murska Sobota vsekakor manjši stalež zajcev kakor LZ Novo mesto po statističnih podatkih. V Murski Soboti pade na zajčjem lovu s skoraj enakim številom lovcev in z nekaj psi ptičarji v enem dnevu po 300 do 400 zajcev, torej število z dvema ničloma več kakor na Dolenjskem. Zanimivo bi bilo primerjati podatke, koliko zajcev se proda na domači trg ali izvoz iz LZ Novo mesto in LZ Murska Sobota. Letno poročilo 1960/61, ki je bilo podano na občnem zboru LZ Novo mesto, pravi da bi po katastru moralo biti 14 480 zajcev. Dejansko prijavljen spomladanski stalež za 1960 pa je 9139 zajcev, torej po katastru minus 5281 zajcev (fazanov minus 9300 in poljskih jerebic minus 30 330). Pri tem je bilo od odobrenega odstrela zajcev pri LZ Novo mesto v letu 1960/61 izvršenega le 31 % odstrela.

Kje so vzroki za take podatke? Tukaj bi sklepali, da ni nekaj v redu pri mnogih od 33 včlanjenih lovskih družinah v LZ Novo mesto. Ne trdim, da pri vseh.

Nakazati hočem, kje so vzroki za takšno stanje pri nekaterih lovskih družinah na Dolenjskem, čeprav nekateri pri Lovski zvezi trde, da

Foto V. Dvoršek

sem naglušen in da se ne razumem na specifične lovske pogoje na Dolenjskem.

Prvič, nekatere družine pretiravajo v številkah pri spomladanskem staležu in predlagajo večje odstrela iz bojazni, da bi jim komisija pri Zvezi preveč ne znižala odstrela. Ta bojazen je neupravičena, saj so mi člani neke družine na posvetu trdili, da so za lansko lovsko leto predlagali odstrel 120 zajcev, Zveza pa jim je nprtila kar 600 zajcev za odstrel. Pri tem so jadikovali da tega niso mogli izvršiti kljub dvedenskim brakadam, ker nimajo niti takega staleža. Dobro, fantje, sem odvrnil, to je gotovo tiskovna napaka. Kaj pa v sosednji družini, ki je planirala 100 zajcev za odstrel, Zveza pa odobrila 250 zajcev. Dosežen odstrel pa je bil pri tej družini (zabeleženo) le 88 zajcev na 33 brakadah, t. j. dvakrat tedensko od 1. X. 1960 do 15. I. 1961. Na brakade odpadejo torej manj kot trije zajci!

Neka družina v Beli Krajini je baje lansko leto izkazala spomladanski stalež 1500 zajcev, sosednja skoraj na enaki lovni površini in z isto zajčjo boniteto lovišča pa le 300 zajcev. Ko sem vprašal člana, koliko ima vsak član odobrenih zajcev za lastno uporabo t. j. brezplačno, proti vrnitvi kože, je odgovoril: Nas je 28 članov, vsak ima za lastno uporabo po 6 zajcev, jerebice vse (o fazanih ga nisem vprašal). Za uplenjenega srnjaka plača 1000 din v družinsko blagajno in

sam razpolaga z njim, samo prodati ga ne sme. Torej ga mora sam pospraviti in to v najbolj toplih dneh. Pripomnil je še to, da do 6 uplenjenih zajcev vsak pove, za nadaljnje pa molči. Pri drugi družini mi je član razlagal takole: Pri nas ob oddaji kožuhovine vidiš same zimske zajčje kože, ker jesenske vsak zavrže in jih ne odda, ker bi moral plačati razliko vrednosti med jesensko in zimsko kožo v družinsko blagajno. Zato pa vsak jesenske zamolči in zanje odstrela zimske.

Ko sem se lansko leto udeležil kot gost take brakade s 15 lovci zjutraj, smo zvečer končali s petimi lovci. Nihče mi ni vedel povedati, koliko je bilo uplenjenih zajcev, ker vsak, kdor ga upleni, ga pobaše v nahrbtnik in krene domov.

Vse to kaže, da v marsikateri družini nimajo evidence niti o plenu niti o približnem staležu zajcev. Take družine pa prično z lovom vedno ob mejah sosedov, češ da jih ne bodo prej mejaši. Če se pri taki praksi nekateri člani še toliko trudijo za nego in varstvo divjadi, ne samo zajca, je vsak trud brezuspešen.

Zato družine z nego in gojitvijo divjadi ne morejo uspeti, če so obkrožene od mejašev, ki nimajo smisla, ne pojma za te najvažnejše lovske dolžnosti. Zanimivo, da LZ Novo mesto zahteva s prvim dopisom po občnem zboru od družin, da ji dostavijo plane brakad za vse lovske leto vnaprej. Čemu služi plan brakad Zvezi, mi ni jasno. Ne zahtevajo pa Poslovníkov, sprejetih na občnih zborih družin, iz katerih bi se dalo marsikaj ugotoviti. Smatram, da je poslovnik zrcalo družine in da je le-tega treba prilagoditi življenjskim pogojem vsake družine, posebej za vsako lovske leto. Med tem pa izda LZ enoten Poslovnik za vse družine s priporočilom, da ga sprejmejo kar za več let naprej. In tako ga pozneje nihče več ne pogleda, kajšele, da bi se ga držal.

Predsednik Zveze je na občnem zboru lepo poudaril tri zelo važne stvari: več discipline v družinah, stimulacijo članom, ki se trudijo za nego in varstvo divjadi in decentralizacijo družin na lovske bazene (področja). Le ti naj prično aktivneje delati po komisijah. Če bi se to izvedlo, bi se prav gotovo stalež zajcev na Dolenjskem zboljšal. Vzemimo samo primer bazenske komisije za ugotavljanje spomladanskega staleža po družinah tega bazena. Ta komisija bi sklicala posvetovanje vseh starešin, gospodarjev in tajnikov bazena in skupno obravnavala problem spomladanskega staleža. Tako bi vsi kritično obravnavali vsa lovišča glede staleža in bi se s tem izognili pretiravanju navzgor in navzdol. Tak postopek naj bi bil tudi pri potrjevanju lovskih pravilnikov za vsako lovske leto posebej.

Hvale vredno je, da LZ Novo mesto vsako leto organizira tradicionalno lovske brakado za 29. november na Frati z namenom, da se lovci

izpopolnjujejo in vzgajajo v pravilni izvedbi brakad. Žal se vseh članov ne prime to koristno in praktično napotilo.

Da je tako, priča pripetljaj po končani brakadi, da so se lovci med seboj pošteno sprli in si drug drugemu metali pod noge uplenjene zajce.

Namen teh vrst je zgolj ta, da bi opozoril na nelovske razmere ponekod okoli brakad, na neurejenost statistike, ugotavljanja staleža in planiranja odstrela ter na način, kako bi se morebiti

dalo sedanje stanje izboljšati. Pri tem računam na lovsko pravičnost lovcev, da me zaradi te odkrite in dobronamerne kritike ne bodo proglasili za razbijača. Saj to velja le lovcem, ki zavestno kršijo dobre lovske običaje in lovsko disciplino.

Menim, da je dolžnost vseh pravičnih lovcev, da o takih pojavih ne molče in da s pozitivno kritiko prispevajo k napredku našega lovstva in prosvetljenosti lovcev.

Tone Černač, Mokronog

Deželnoknežja lovišča na bivšem Kranjskem

Na 239. strani »Lovca se glasi drugi odstavek* tako-le:

»V današnji Sloveniji (tedaj) ni bilo nobenega cesarskega revirja. Za takega je veljal le deželnoknežji gozd Lutik med Ljubljano in Polhovim gradcem, kjer pa menda ni lovil kak cesar in so lov v njem izkoriščali le vicedom in kranjski deželni stanovi. Zato je bil lovski red cesarja Leopolda za Kranjsko, Spodnjo Štajersko in Koroško tostran Drave brez pomena. Formalno je za te predele veljala le uredba nadvojvode Ferdinanda iz leta 1603, ki pa je predpisovala le kazni za divji lov na rdečo in črno divjad v deželnoknežjih revirjih, ki so bili tudi cesarski.«

Pristaviti je, da se te navedbe ne skladajo z dejanskim stanjem. — Iz razprave: »Prispevek k zgodovini slovenskega lovstva«, Ljubljana 1961 (13 poglavij na 125 s strojem natipkanih straneh) — ki je bila napisana po naročilu Komisije za lovski oddelek Tehniškega muzeja Slovenije — posnemamo podatke za bivša deželnoknežja lovišča, ki se naslanjajo večinoma na vire srednješolskega profesorja Antona Kaspreta. Po teh virih so bili na bivšem Kranjskem v poznem srednjem veku:

gozdovi deželnega kneza (vladarja),
gozdovi duhovskih in posvetnih veleposestev,
gozdovi mestnih korporacij (ljubljske, kamniške).

Sledeči štirje gozdni objekti so bili last deželnega kneza:

Udenboršt nad Kranjem,
Bistriški gozd pri Kamniku,
Štangarski gozd med Litijo in Svibnim,
Utiški gozd pri Ljubljani.

Udenboršt, obraščen s hrastom in brezo, je bil pičlo miljo dolg in četrt milje širok. Lovišče (Wildbann), ki je bilo združeno z Udenborštom,

* Iz članka: »Lovske razmere na Slovenskem v preteklosti« (Milan Berger).

pa je obsegalo veliko večjo površino. Pričelo se je pri vtoku Tržiške Bistrice v Savo. Meja je šla dalje po Bistrici do deželnosodnih konfinov Tržiča (Neuhaus), potem čez Kriško goro, Tolsti vrh in Storžič dol do Kokre ter po tej reki do njenega vtoka v Savo. Meja je šla nato navzgor ob Savi do izliva Tržiške Bistrice.

Deželni knez je imel prost lov tudi v sodnem okraju Smedniškem in Radovljiškem. Gospodstva Škofja Loka, Tržič in Thurn pa so imela svoja odločena lovišča in deželnemu knezu tod niso priznala lovske pravice.

Bistriški gozd pri Kamniku (Kamniška Bistrica) je bil dve in pol milje dolg in ravno toliko širok. Obraščen je bil z bukvijo in jelko. Bistriško lovišče (Wildbann) pa je bilo večje in se je pričelo ob izlivu reke Kokre v Savo. Od tod je šla meja navzdol ob Savi do Štajerske, potem pa ob takratnih štajersko-kranjskih konfinih do Kamniške Bistrice in gorovja ob Kokri (dotaknivi se lovišča gospostva Brdo nad Kranjem in posestva Thurn pod Novim gradom — Neuburg) do reke Kokre in ob tej reki navzdol do njenega izliva v Savo. V tem distriktu je imelo samo gospostvo Ljubek pri Vačah in posestvo Špitalič svoje lovišče.

Štangarski gozd je meril v dolžino eno in pol milje, v širino pa dobro miljo. Meja se je pričela pri Litiji in je šla ob potoku Reka navzgor do kmetije »Pavec«, od tod v Gruševo Drago in Maševsko Drago do Tujega grma, kjer so stali trije mejniki. Nato je šla do cerkve sv. Nikolaja na Jančjem hribu. Nato od te cerkve na Zavrh pri Gaberju k Zamiti Roji in h kmetiskim posestvom »Valant«, »Kastelic« in »Schleicher« do vode Besnice in ob tem potoku do starega gradu »Sostro« ter do Save, končno vzdolž Save do Sostrega pri Litiji. Zraven spadajoče lovišče se je raztezalo proti jugu eno in pol milje in proti dominiju Višnja gora (Weichselberg) in Šmartin tri milje.

Utiški gozd, ležec za Rožnikom, je bil pol milje dolg in dve strelni daljavi širok. Lovišče

pa se je raztezalo proti Vrhniki in Polhovemu gradcu po dve dobri milji daleč, proti Dolenjski pa do Čušperka tri milje ter od Ljubljane do Goričan dve milji. Nadalje je obsegalo to deželnoknežje lovišče še vse okolje Ljubljanskega polja.

Kar se tiče *upravljanja*, so bili imenovani gozdovi do leta 1667 podrejeni Dvorni komori. Čeprav je bil Štangarski gozd večinoma pod gospodvom in deželnim sodiščem v Višnji gori, je vendar ta gozd ostal vseskozi rezerviran knežji Dvorni komori (do leta 1667). Dvorna komora je svoje odredbe pošiljala vicedomu v Ljubljani, ki jih je dal v izvršitev Gozdnemu mojstru v Radovljici (ki je bil pozneje v Ljubljani). Gozdni mojster je imel 8 gozdnih hlapcev (Forstknechte). Štirje so nadzirali Bistriški knežji gozd, drugi pa ostale knežje gozdove.

Dolžnosti deželnoknežjega gozdnega mojstra in njegovih pomočnikov so razvidne iz *instrukcije*, ki jo je izdala Dvorna komora v Grazu leta 1650 za deželnoknežje gozdove in lovišča na Kranjskem. Predvsem se mu nalaga dolžnost, paziti na meje deželnoknežjih lovišč in jih natančno popisati. Dalje je moral vsako leto sestaviti specifikacijo o jelenjadi in divjih prašičih in jo poslati Višnjemu lovskeemu mojstru. Ako se je kateri prelatov ali posvetnega plemstva lastil lovske pravice v cesarskih (deželnoknežjih) loviščih in je škodoval divjadi z nevarnimi instrumenti, ga je moral gozdni mojster posvariti, v primeru ponovitve pa ga je prijavil notranjeavstrijskemu višnjemu lovskeemu mojstru.

Ako pa so meščani, kmetje, podložniki in sluge prelatov ali plemičev v deželnoknežjih lo-

viščih kljub prepovedi lovili ali uplenjeno divjad hoteli odnesti, so jih morala oblastva na prijavo gozdnega mojstra kaznovati.

Razni predpisi navadene instrukcije se tičejo samo gozdarskih zadev in se zato tu ne navajajo.

Gozdni mojster je vsako leto javno razglasil, da morajo biti psi v vseh deželnoknežjih loviščih od sv. Jurija do Egidija na verigah, ali pa so se jim morala obesiti pred noge močna krepelca, da niso mogli z lovljenjem mlade divjadi pregnati ali jo poškodovati. Pogosto pohajajoče pse so gozdni hlapci postrelili.

Za ugonabljanje risov in volkov so nastavili na primernih mestih samostrelne naprave.

Nikomur ni bilo dovoljeno hoditi po cesarskih gozdovih in loviščih s puško, lokostrelom in drugimi strelnimi pripravami. Krivcem se je orožje odvzelo in so jih ovadili zaradi kaznovanja.

Gozdni mojster je moral skrbeti za to, da so gozdni hlapci vestno polagali sol za divjad, poleti pospravili seno in postavili krmišča, da ne bi divjad trpela pomanjkanja v ostri zimski dobi.

Ako je prišel deželni knez ob posebnih prilikah na Kranjsko, so priredili razen bojnih iger in čolnarskih voženj po Ljubljani, včasih tudi love v cesarskih gozdovih. Tako je šel nadvojvoda Karl po poklonitvi plemstva v Ljubljani na lov na gamse v Kamniško Bistrico, kjer je kazal ovalni kamen (Firštova miza), da je bilo tam 29. aprila 1564 opoldansko kosilo. (Pripomba pisca: Lovili so torej gamse v nelovnem času.)

Pod Ljubeljem

Foto R. Marenčič

Ako se je hotel deželni knez kakemu plemiču posebno izkazati, mu je poslal ob družinskem slavlju enega ali več kosov divjačine (tako cesar Ferdinand I. dne 18. novembra 1556, nadvojvoda Karl dne 6. septembra 1571 itd.).

Iz poročil gozdarjev se more sklepati, da je bilo v deželnoknežjih gozdovih, posebno v Kamniški Bistrici in v Štangarskem gozdu, še v šestnajstem stoletju mnogo jelenjadi in divjih prašičev. Zaradi vedno pogostejše devastacije gozdov in škodljivih pojavov divjih lovcev pa je stalež divjadi v poznejših letih začel vedno bolj propadati. Vsi zadevni cesarski ukazi niso mogli preprečiti, da ne bi bili jelenjad in divji prašiči v Udenborštu, Utiškem gozdu in v Štangarskem gozdu skoraj popolnoma iztrebljeni.

Že cesar Maksimilijan I. je ukazal okoli leta 1500, da naj se divjad na deželnoknežjih posestvih neguje in razdero priprave za lovljenje (zanke). Tudi cesar Ferdinand I. je 19. avgusta 1527 kmetom prepovedal divjad s puškami, ostmi, lokostreli poškodovati. Ravno tako stroge prepovedi so izdali nadvojvoda Karl 7. septem-

bra 1584, Ferdinand II. dne 24. marca 1606 in 9. junija 1635, Ferdinand III. dne 10. maja 1650 in cesar Leopold I. leta 1657 in 1662. Vendar tudi najstrožje prepovedi zaradi premajhnega števila gozdarskega osebja in površnega izvajanja službe niso mogle ustaviti zatiranja divjadi.

Veliko škode na divjadi so povzročali volkovi, risi in lisice kakor tudi izredno hude zime. Venomer so se pojavljale lovske tatvine v deželnoknežjih loviščih in je bilo na ljubljanski trg prinešenih mnogo zajcev, rac, jerebic, gozdnih jerebov in druge divjadi v nelegalno prodajo.

Zaradi teh nevskečnosti je notranjeavstrijska Dvorna komora svetovala cesarju Leopoldu I., da naj gori navedene štiri gozdove in lov prodaja kakemu domačemu plemiču, ki bi se energično zavzel za zopetno vpostavitvev devastiranih gozdov in lova. Nato je cesar Leopold I. s kupno pogodbo z dne 14. aprila 1667 (s pridržkom zopetnega odkupa ob vsakem času) prodal svoja posestva in lovišča na Kranjskem Volku Engelbertu grofu Auersperškemu in njega naslednikom za 6000 goldinarjev.

A. Š.

LOVSKA SMOLA

Janko Lapornik

Beseda »smola« je verjetno nastala že v davni slovenskega naroda. V pravem pomenu pomeni sok raznih dreves. Ta se na zraku strdi v zmes, ki je zelo lepljiva. Posebno lovci jo dobro poznamo. Če poseliš na kakšnem štoru ali korenini, zanesljivo odneseš s seboj tudi nekaj smole. Doma pa te potem čaka nevihta boljše polovice in očitki o tvoji malomarnosti, da moraš pač vedno sedati na smolo. Smola je torej kot materija zelo nezaželena.

Razen že omenjenega uporabljamo Slovenci izraz »smola« tudi v prenešenem pomenu. Smola je torej nekaj, kar ti greni življenje, prekriža načrte, povzroča spodrsrljaje in ti sedi na grbi kot »mora«. Poznamo več vrst takšne smole. V službi nastopa smola pri delu in napredovanju, doma »zakonska smola« (če te žena zaloti na krivih potih), potem ljubezenska smola in še nešteto takšnih in podobnih smol.

Nas lovce zanima predvsem »lovska smola«. Prepričan sem, da smo to smolo lovci podedovali od naših prednikov, ki so, kot nas uči zgodovina, imeli v svojem življenju precej smole. Ta se je podedovala in prehajala iz roda v rod, se oblikovala in spreminjala svoje poprišče dela. Iz narodnostnega življenja smo jo sicer po težkih bojih izgnali, žal pa je še vedno ostala v drugih oblikah.

Lovska smola je nekaj zelo nadležnega in vztrajnega. Če te enkrat dobi v svoje kremplje, te zlepa ne izpusti. Na lovu ti nagaja, dela preglavice, da ti popuščajo živci, križa pot s črnimi mačkami in starimi »babami« in še nešteto drugih neugodnosti. Dasiravno to smolo preganjaš z zabeljenimi domačimi izrazi, jo utapljaš v »kačji slini« in drugi tekočini, je ne preženeš, temveč se te bo držala, dokler jo bo volja. Kar na lepem pa te izpusti in izbere drugo žrtev. Gorje torej tistemu, ki ni dovolj vztrajen in trden. Po krajši borbi omaga in obesi

puško na klin, v mnogih primerih pa tudi zapusti »zeleno bratovščino«. Na vso srečo pa ima naša smola edino dobro lastnost in to je, da ni izbirčna, temveč se loti vsakega.

Že več let nazaj se me smola ni lotila. Letos pa sem postal v pravem smislu njena žrtev. Preklinjal sem, v mislih prodajal puško in obešal lovsko kariero na klin, vendar zaman. Šment se me drži in vztrajno spremlja na vsakem koraku.

Začelo se je spomladi. V drugi polovici aprila sem dobil na Pohorju v revirju Huti kot odstrel velikega petelina. Kar čedna družbica se nas je napotila v prijazni lovski dom na Pisniku. Lojze in Slavko s spremstvom nežnega spola, ki se je hotel na vsak način osebno prepričati, kako se tej reči streže, ko petelin zapoje, počí itd. Da je bila družba bolj številna, sem se v Mariboru pridružil in tako smo odrinili skupaj na zeleno Pohorje. Do poznega popoldne je bilo kar lepo vreme, zvečer pa se je obrnilo. Začel je padati rahel dežek, ki si ga v letošnjem suhem poletju in jeseni tako želimo. Na večerno zasliševanje sva odrinila Lojze in jaz z Martinom, ki nam je bil prijazen in nadvse požrtvovalen vodnik. Slavko je ostal v koči s strogo poverjeno nalogo, da zabava in čuva nežni spol. Do rastišča, ki je bilo oddaljeno komaj pol ure hoda, smo prišli brez nebesne mokrote. Proti večeru, ko smo najbolj naperjali ušesa, pa se je začelo. Rahlo šumenje po listju nas je opozorilo, da nekaj ni v redu nad nami. Čez čas je napolnila gozd čarobna glasba padajočih kapljic s svojim plink — plonk — plank in nas prikrajšala za večerna pričakovanja. Nazaj grede nas je prav pošteno premočilo. V koči smo nato drug drugega tolažili, da bo zjutraj lepo. Drugi dan je bilo nebo sicer oblačno, vendar smo bili vsi prepričani, da nam bodo nebesne zapornice prizanesle s poplavo. Žal se naša

pričakovanja niso izpolnila. Pred zoro je začelo deževati, malo prenehalo in zopet začelo. Petelina nismo dobili, četudi smo bili vsak na drugem rastišču. Največ uspeha je imel Lojze in njegovo spremstvo, ker je vsaj petelina slišal in tudi videl, do strela pa ni prišel. Lojze in Slavko sta potem opoldne pospravila svojo prtljago in jo mahnila domov, jaz pa sem vztrajal še en dan, vendar tudi brez uspeha. Čez dan se je vreme izboljšalo, zjutraj in zvečer pa kot nalašč dež. Lovska smola je začela svoj ples. Naslednji dan sem se vrnil domov s trdno obljubo, da se v mesecu maju vrnem.

V prvi polovici maja sem dobil dopust in jo mahnil ponovno na Pohorje. Podrobno tega lova ne bom opisoval, ker je to zgodba zase. Zaupno pa povem, da sem po štiridnevnem zalezovanju in prisluškovanju petelina vendarle dobil. Bil sem že popolnoma na kraju svojih moči, izčrpan in izmučen do smrti. V teh štirih dneh sem obiskoval kar tri rastišča, ki so oddaljena od lovske kočje dobro uro do dve hoda. Lahko ste prepričani, da sem v teh dneh prehodil kar čedno število kilometrov. Doživel sem marsikatero vremensko spremembo. Dež, sneg in sonce, vsega je bilo dovolj. Neko jutro sem se celo sprehajal pod petelinom v veri, da je nekje v bližini. On pa je trdno molčal in ni odprl kljuna, verjetno z namenom, da me ne zmoti v premissljevanju. Petelinov sem videl nešteto, vendar jih je smola vedno ob pravem času speljala in jih obvarovala svinčene toče. Četrty dan je smola za kratek čas prekinila s svojo igro in ta trenutek sem izkoristil, ukrivil prst in gozdnega trubadurja uplenil. Kot boste pozneje videli, se mi je smola za ta prestopke pošteno maščevala.

Prišel je mesec junij, najlepši čas za lov na srnjaka. Strogi predpisi družine, v območju katere stalno prebivam, mi letos niso dovolili odstrela, ker lansko leto poleg srnjaka nisem uplenil tudi srne. Lovska smola je torej pognala korenine že poprej. Tolažil sem se, da bom avgusta na Pohorju nadoknadil zamujeno. Prišel je tudi težko pričakovani prsk srnjadi. Z Brankom starejšim in mlajšim jo mahnamo na Rdeči breg. V tem predelu ima lovska družina lično in nadvse udobno lovsko kočjo, ki nas je gostoljubno sprejela v svoje okrilje. Prvi večer se nas je zbralo kar devet lovecev, nekaj domačinov, ostalo pa gosti. Naslednji dan smo vsak v svojem odrejenem predelu »pivkali in javkali«, vendar zaman. Vkljub dobremu staležu ni nihče priklical rogača, dasiravno je vreme kazalo najbolje za klic. Drugi dan sva z Brankom ostala sama, ker so se drugi poslovili. Tudi ta dan lova je minil brez uspeha. Tolažila sva se, da je pač lov loterija in je treba biti zelo vztrajen. Tretji dan se nama je pridružil Lojze iz Maribora, z njim pa kot opazovalec in veren spremljevalec njegov svak iz Ljubljane. Vsi štirje smo nato skoraj ves teden šarili po lovišču. Čebula je ostala vedno nedotaknjena, srnjakova jetrca pa smo prežvekovali samo še v sanjah. Zaupno povem, da sem v tem tednu trikrat streljal na srnjaka in vsakokrat popolnoma zgrešil (na srečo vkljub smoli). Za ta neuspeh imam sicer dober izgovor. Že drugi dan po prihodu me je na desno obrv pičila osa in tako sem imel nekaj dni zateklo oko kot kakšen poražen boksar iz ringa. Še danes sem prepričan, da sem slabo streljal zaradi otekline. Tovariši pa se mi posmehujejo in pravijo, da je vsak izgovor dober pa četudi ga pes prinese na repu. Po mojem je pa vse skupaj bila prava lovska smola. Tako smo se vsi po enodnevnih presledkih vračali domov praznih rok. Branko prvi, ker se je tudi prvi naveličal brezuspešnega zalezovanja in pivkanja. Drugi jaz, ker sem pri tretjem zgrešenem strelu imel smole čez glavo. Zadnji je odšel Lojze, ker mu je ta ponesrečena »jaga« žepresedala. Njegov svak je svoje lepe občutke in

spomine ovekovečil v spominski knjigi, pozabil pa je napisati, da ga je ta lov veljal nekaj kilogramov telesne teže, saj je padal zvečer kot mrtev na posteljo. Vabili smo ga z domačo kapljico, s katero smo se v tolažbo zalivali, pa tudi ta ga ni spravila pokonci.

V septembru sem imel opravke v Mariboru. To priložnost sem izrabil in odšel za dva dni ponovno na Rdeči breg. Izstopil sem v Ožbaltu in se napotil navkreber po lepo speljani lovski stezi, ki te popelje skozi dobršen del revirja skoraj do lovske kočje. Vso pot nisem videl dlake. Po počitku sem šel popoldan obiskat starega znanca — čednega srnjaka, ki me je prejšnji mesec opeharil za trofejo in vkljub strelu odnesel zdravo kožo. Zal ga ni bilo doma in tudi do poznega mraka ni prišel na spregled. V koči sem nato pozno v noč v mislih prešteval srnjake, na katere bom drugo jutro krivil prst.

Ob zori sem bil že na nogah. Pod kočjo sem na travniku zalezal srno z mladičem. Bil je srnjakec z že precej visokimi rožički. Čez nekaj let bo marsikateremu pognalo kri po žilah, ko ga bo zagledal. In če mu bo usoda naklonjena, da se bo vedno srečal s takšnimi mazači kot sem letos jaz, bo učakal še visoko starost. Na pol poti sem naletel na svež sled jelena. Maširal je kar po stezi, prečkal potoček in nato obrnil v poseko. V mlakuži je bila voda na sledu še kalna. Torej je bil jelen le nekaj minut pred mano. Soja me je s svojim vreščanjem predramila iz premissljevanja in me opomnila, da je še dobrešen kos poti pred mano. Kmalu sem na kraju steze in nato me vodi pot strmo v hrib. Dobrih sto metrov pred vrhom začujem skoke in opazim kos divjadi, ki se v dolgih skokih oddaljuje. Preklinjam listje in letošnje suho vreme, ki mi onemogoča tiho hojo. Hitim po starem kolovozu naprej z namenom, da morda le prestrežem bežečo divjad. Po nekaj korakih zaslišim značilen žvižg, ki se je nekajkrat na mestu ponovil. Torej je bil gams. Šment, pa me je premagal v opreznosti in sedaj varno skrit v gostem mlaju žvižga in se mi posmehuje. Prav, si mislim, če ne gre pa ne gre in ubiral sem pot naprej. Na vrhu zavijem na levo in po stezi povprek navzdol. Plazim se kot maček, napenjam oči in ušesa ter napet kot struna opazujem okolico. Nekaj korakov pred majhnim grebenčkom zaslišim sumljivo šumenje listja. Počasni lezem naprej, pogledam čez hribeček, gledam, gledam, pa nič ne vidim. Pomaknem se še dober kos poti naprej in potem me kakor grom vrže na zadnjico. Pred seboj zagledam črnuha, ki je prav tasit in že skoraj ves v zimski dlaki. Njegova pojava se je lepo odražala od že odpadlega rumenega listja. Gams jo počasi ubira proti meni, jaz pa v mislih: »Le pridi bliže, to bo siguran strel.« Tako, sedaj pa je dovolj, drugače ti še osmodim dlako. Pomerim lepo v pleče in pritisnem. Rekli boste, no, pa si ga le dobil, prej pa tako tarša o lovski smoli. Ne, tovariši! Lovska smola se me je tudi tokrat držala, ker namreč ni počilo, temveč je napravilo samo »klep«.

Gams še kar stoji, bulji v mene, jaz pa v njega. Hitro napnem še enkrat petelina in skrbno pomerim, sprožim, pa zopet samo »klep«. Odprem puško, ponovno nabašem z novim nabojem, pomerim, pritisnem in zopet nič. Še enkrat poizkusim, pa tudi to pot zastoj. Gams pa še kar naprej stoji in čaka, kaj se bo izcimilo iz te prikazni na stezi. Nato prestopi, malo začivžga in lepo odkoraka mimo mene — na slabih petnajst korakov. Z repkom pa je otresal tako, kot bi odganjal nadležne muhe. Ko je bil prizor mimo, bolj natančno pogledam na pihalnik in pri tem ugotovim, da ima zlomljeno udarno iglo. Še danes sem prepričan, da je gams

vedel, da je z mojo puško nekaj narobe, ker drugače ne bi bil tako potrpežljiv. Lahko ste prepričani, kako mi je bilo pri srcu, ko sem pomislil, da cela dva dneva lazim po revirju in oprezujem za trofejami s pokvarjeno puško. Lovska smola mi je zopet pošteno zagodla in me prikrajšala za redko trofejo. Vendar nekaj pa me je le naučila. V bodoče ne grem na lov, dokler dobro ne pregledam svojega orožja. Vsaka šola nekaj stane in zato svetujem tudi drugim, da to store, ker se bodo s tem izognili marsikateremu presenečenju. Po opisanem

dogodku jo po bližnjici uberem na postajo, ker se je lov za mene končal.

Povem vam, da je vse, kar sem napisal, gola resnica — brez smole. Trdno pa sem prepričan, da je s tem imela lovska smola dela z mano dovolj in si bo v najkrajšem času izbrala novo žrtev, mene pa v bodoče pustila pri miru. Lahko se zgodi, da bo to danes ali pa jutri. Zato lovski tovariš, ne smej se, ko boš to čital. Smola je internacionalna in lahko presedla na tebe. Takrat ti povrnem »milo za drago«, seveda, če boš o tem kaj napisal.

Moč zajčjega večala

Lenart Zupan

Zajčje večalo v glavnem uporabljamo pri individualnem lovu na lisice. Z njim posnemamo zajčji vek, ki lisico, posebno kadar je lačna, pogosto premami, da pride pred lovčevu puško.

Meni, kakor tudi marsikateremu lovcu, ki se veliko bavi s tem načinom lova, je iz lastnihkušenj znano, da s tem na splošno učinkovitim inštrumentom ne privabimo le lisice, marveč tudi druge živali, včasih pa celo človeka. Nagibi le-teh, da se približajo kraju domnevnega zajčjega veka, so z malimi izjemami prehranbenega značaja. Lisica namreč dobro pozna ta glas, saj je gotovo med njenimi zobmi vekal že marsikateri dolgouhec. Zato sklepa, da vekanje pomeni zajčjo smrt in ta gostijo, čeprav morebiti le v družbi. Često se pa zgodi, da lisica naleti na vekajočega zajca v zanki in je tedaj ves plen njen.

Če hočemo imeti v lovišču zadovoljiv stalež divjadi, kar velja predvsem za zajce, jerebe in fazane, moramo, kakor pravimo, lisico držati na kratko, to je, zatirati.

Najbolj enostaven in tudi učinkovit način ugonabljanja lisic in volkov je polaganje vabe s cianvodikovo ampulo. Zaradi nesreč je sedaj polaganje tega strupa prepovedano. S tem pa je zopet vprašanje živo, kako v bodoče uspešno zatirati lisico.

Na brakadah samih ne bodo uspehi zadovoljivi, saj je znano, da se pretkanka kaj rada izmuzne. Preostanejo nam tedaj nastavljanje železnih pasti (skopcev), jamarjenje, čakanje na mrhovišču in vabljenje z zajčjim večalom. Prvi in drugi način je priporočljiv, kolikor ni moč lisice drugače v zadostni meri zatreti, oba pa se mi zdita nehumana in neestetska. Zato lovcem priporočam lov z zajčjim večalom.

Naj na kratko opišem ta način lova. Že ime samo pove, da s tem inštrumentom posnemamo zajčji vek, kakršen glas daje dolgouhec, kadar je v stiski. Kdor je že slišal zajčje vekanje, mu posnemanje ne bo delalo preglavic. Sicer pa naj ga nauči tega več lovec.

Iz lastne skušnje vem, da na zajčji vek pride lisica, zlasti če je lačna, ob vsakem dnevnem času. Lovski uspeh pa je seveda v veliki meri

odvisen od iznajdljivosti in vztrajnosti lovca. Važno je predvsem to, da lovec predhodno ugotovi lisičje stečine, kar zlasti ob snegu ni težko in si v neposredni bližini teh pripravi primeren prostor za čakanje oziroma vabljenje. Po mož-

nosti naj bo ta prostor zviška, na drevesu, vrh kozolca in podobno, kjer je kolikor toliko varen pred lisičjim nosom. Posebno ugoden prostor za to je na samem stoječi kozolec, še bolje pa kak senik (šupa), kjer si dobro skrit in če je mraz, zavarovan pred mrazom.

Poudarjam pa, da imamo največ lovskega užitka in uspeha v svetli noči v snegu. Lovca, ki je hkrati tudi ljubitelj narave, bo brezdvomno čar take noči tako navdušil, da bo vsako priložnost porabil za ta način lova. Ne pretiravam, če rečem, da se doživljaji tega lova ne dajo opisati. S primerne čakališča, ko se lovec v nočni uri usidra, oborožen s puško in potrpežljivostjo, naj bo prvi njegov pogled posvečen okolici in lepoti narave v zlatu lune in srebrni belini snega. Ko se dodobra razgleda, naj z večalom pretresljivo zaveka . . . — nato mir in pažnja. Če na prvi vek ni odziva, naj v presledkih kakih 10 minut ponavlja. Ob nestrpnem pričakovanju in motrenju okolice zapazi v precejšnji razdalji temno piko, ki se počasi in oprezno bliža, — lisica. Počasi dvigne puško in ob pravem trenutku ukrivi usodni prst. Imel je lep večer, velik lovski užitek, dobil dragocen kožušček — in končno, en krut ropar je manj v lovišču.

Po prvem uspehu lovec lahko čaka in vabi dalje. Bolje pa je, da gre na drug prostor, če ima voljo za nadaljnji lov.

Ker sem v uvodu omenil kakšno privlačno moč ima zajčje večalo, namreč tudi za druge živali in celo človeka, naj opišem nekaj lastnih doživetij.

To vabilo uporabljam že kakih 40 let. Nekdaj je bil ta pripomoček med lovci manj znan. Tudi moj oče in stric, ki sta bila priznana lovca, ga nista uporabljala, verjetno, ker ga nista poznala.

Na zajčji vek se odzove ne le lisica, ampak tudi volk, kuna, divja mačka, vse vrste ujed, pes, domača mačka in končno pravcati zajec.

Neverjetno se sliši, da ta glas pritegne tudi zajca, pa vendar je tako. Pri tem vabljenju ponoči me je večkrat obiskal zajec. Toda obisk sem imel le za naključje, ker ta ponočnjak mnogo caplja naokrog. Pred leti sem bral v Lovcu, da je na zajčje večalo pripapljal k njemu zajec v dopoldanskih urah. Iz tega bi sklepal, da ga je ta glas dvignil prav iz loža. Letos spomladi sem sam doživel nekaj takega. Pred večerom, še v popolni svetlobi, sem sedeč ob njivah zapazil v detelji zajca, ki se je pasel v razdalji kakih 150 korakov. Spomnil sem se navedenega poročila in sem prav milo zavekal. Nisem še odmaknil večala od ust, že jo je junak ubral naravnost proti meni in mi prišel prav pod noge. Pretaknil je vse naokrog, očitvidno je nekaj iskal. Iz do-

godka sklepam, da gre v takih primerih za zajko, ki v bojazni za mladiče, priteče — recimo na pomoč.

Sedaj še nekaj drugačnih doživetij. V svetli zimski noči sem vabil z večalom, pa zagledam človeka, ki s krepeljcem v roki teče v mojo bližino. Kakih 15 korakov od mene se ustavi in prične pregledovati bližnje grme. S »stoj« sem ga ustavil in v njem spoznal mladega fanta iz bližnje vasice. Pokazal sem mu domnevnega zajca, ki je bil to pot v moji roki in ne v njegovi zanki. Poslušno je pobral vse zanke in trdno obljubil, da ne bo več nastavljal.

Neko noč, ko sem sedeč pod košato smreko oponašal zajčji vek, pritečeta v mojo bližino fanta s količki v rokah in glasno se pogovarjajoč pričneta iskati zajca. Ko sem slišal mnenje enega, da je najbrž lisica z ujetim zajcem že pobegnila, sem uvidel, da nista zankarja, pač pa poznavalca zajčjega veka, ki ju je zvabil, meneč, da zajca davi lisica in bi ji morebiti plen otela zase. Ko sta rekla, da sta bila na poti domov in sta slišala vekanje, sem jima voščil tudi jaz dober tek — namreč domov.

Še tretji dogodek, ki mi je skoraj po štirih desetletjih ostal v živem spominu. Jesenskega večera sem ob parobku gozda čakal srnjaka, ki je zahajal v deteljo. Imel sem lep razgled po širnem polju. Na najbližji, kakih 150 korakov oddaljeni njivi sta ženski ruvali repo. Ni se še mračilo, ko zagledam na kakih 200 korakov lisico. Po njenem značilnem poskakovanju po travniku sem sklepal, da lovi kobilice. Brž sežem v žep po večalo in potihem zavekam. Lisica ni pokazala nobenega zanimanja za ta glas. Verjetno je bil prešibak, pač pa sem opazil, da sta prej omenjeni ženski pozorno gledali v mojo smer in po njunih gestah z rokami, je bilo videti nekako presenečenje in razburjenje. Po kratkem presledku sem ponovno bolj glasno zavekal. Tedaj pa je lisica zakrenila glavo, se obrnila in takoj ubrala pot v mojo smer. Toda hkrati sta z naglico tekle proti meni obe ženski. Tik pred menoj sem ju ustavil z vprašanjem, kam s to hitrico, nakar me je starejša vsa preplašena vprašala — bili sta mati in hči — če sem čul tu blizu vekanje novorojenčka, ki ga je verjetno katera odložila. Pojasnil sem zmoto in pokazal zajčje večalo, ki daje podobne glasove kakor novorojenček.

To sem napisal, da ponazorim moč zajčjega večala, drugič pa, da bi izmed 11 000 slovenskih lovcev morda le koga spodbudil, da bi svoje doživljaje z večalom opisal v našem glasilu.

Torej na lov za spomini, da pridejo v zelene platnice »Lovca«.

Foto D. Oblak

Prašič je držal predolgo

Po okoliških hribih so se leno vlačile megle in iz njih se je kdaj pa kdaj vsul gost dež. Sneg, ki ga je bilo za dobre dve pediti, je kazal po svoji beli površini razmočene brazde. Če pa si stopil v celo, se je stopinji umaknila razmočena snežena kaša.

Tako je bilo vreme tisto nedeljsko jutro in zato ni bilo čudno, da sem moral prepričevati svojo boljšo polovico, da moram kljub slabemu vremenu pogledati za črnuhi. Domenili smo se s tovariši, da snežne nedelje izkoristimo za lov na divje prašiče in zato ne bi bilo prav, če bi jih potegnil. Tudi sam sem robantil nad vremenom, vendar sebi mi ni bilo treba prepričevati za lov in zato sem bil kar kmalu nared za odhod.

Na zbirališče smo prišli le štirje, ostali so rajši tiščali na toplem pri svojih ženicah. Po kratkem posvetu smo se razdelili ter krenili v dveh skupinah vsaka v svojo smer.

Bilo nas je premalo za običajen pogon, zato smo hoteli s presledovanjem ugotoviti, če so prašiči v lovišču. S tovarišem sva imela določeno smer po Mavškem grabnu, ostala dva pa sta okbrožala z druge strani. Cilj smo imeli na sedlu za hribom, ki smo ga obkrožali.

Drug za drugim sva s tovarišem gazila razmočeni sneg ter z očmi iskala sledov. Vsaka udrtnica v snegu, pa čeprav jo je napravila kopica snega, ki je padla z drevesa, je bila vredna najine pozornosti. V snegu je bilo več sledov divjadi, ki pa jim je dež izliral obrise tako, da nama je »proučevanje« sledov vzelo kar precej časa. Posebno stare sledove srnjadi sva skrbno pregledovala, saj bi, razširjene od dežja, prav lahko zamenjala za sledove prašičev.

Dež je enakomerno padal, za nameček pa sva dobila še sem pa tja z veje kakšno kepico snega za vrat. Zamišljeno sva rinila dalje po grapi navzgor in tedaj, ko sva že skoraj pozabila na prašiče, sva v strmini zagledala pravo drčico po snegu in iz nje so se v dolini jasno videli sledovi prašičevih par-

kljev. Šli so iz dela lovišča, ki smo ga obkrožali, in po sledovih sodeč, že najmanj pred dvema dnevnoma.

Nadaljevala sva pot, prašičji sledovi pa so nama razvezali jezika in na dan sva spravila vse znanje, ki sva ga že imela z lova na prašiče. Grapa je postajala vedno bolj strma. Kjer se je razcepila v dva hudourniška korita, sva na najino veliko zadovoljstvo opazila svež sled srednjetežkega prašiča. Tir je vodil v staro poseko, ki smo jo obkrožali.

Čeprav je bila pot vse težja in je dež neusmiljeno močil, sva vseeno zadovoljno lezla v hrib, saj sva bila za trdno prepričana, da se bova srečala s prašičem, ki naju bo čakal kot privezan na ložu.

Po kratkem čakanju na sedlu, kjer smo se domenili za sestanek, sta tovariša prisopihala iz grmovja vsa premočena in nič kaj dobre volje, znak, da nimata posebno dobrih vesti. Potem, ko sta povedala tisto, kar sva brala iz njunih obrazov, sva zvedela le, da razen starih sledov nista opazila ničesar. Te slabe novice pa so hkrati pomenile, da je prašič v pogonu. Slaba volja je tako zginila tudi tovarišema in po kratkem posvetu smo se razdelili v brakirje in lovce. Midva z večjimi skušnjami (odkrila sva namreč sledove) sva postavila tovariša na stojišče, sama pa šla poganjat. Ko sva naredila dovolj velik krog okrog poseke, sva sprčila svoja braka jazbečarja in pogon se je začel.

S puško v roki sva naskakovala poseko. Psa sta prišla na sledove srn in jih tudi kmalu dvignila ter gnala nekaj časa skozi poseko. Vendar sta se kmalu vrnila, saj v visokem snegu nista mogla daleč, ker sta se komaj videla iz bele odeje. Na sredi poseke sva ugledala sled, ki se nama je zdel enak tistemu, ki sva ga opazila zgoraj v grapi, vendar povsem gotova o tem nisva bila. Kljub temu se je Pavle odločil, da gre po sledu, jaz pa sem ga spremljal s spodnje strani. Napredovanje po poseki je bilo vse težavneje. Grmovje je bilo potlačeno do tal, sem pa tja prepredeno z gozdnimi ovijalkami, teren pa vedno bolj strm. Psa sta opustila samostojno

iskanje in sta raje gazila za nama, saj sta bila videti bolj trudna kakor midva. Bližala sva se tovarišema, o prašiču pa ni bilo ne duha ne sluha. Klatila sva po grmovju in se vmes pridušala. Ker prašiča še vedno ni bilo na spregled, sva se obrnila, saj sva bila prepričana, da bi ob tolikem hrupu prašič že davno moral iz grmovja.

Razočarani smo se zopet sešli na sedlu.

Midva, ki sva videla sledove, sva bila deležna precej očitkov pa tudi sama sva se spraševala, kako je mogoče, da ni bilo prašiča v pogonu. Branila sva se le bolj na kratko, da ne bi delala vroče krvi po nepotrebem, saj v takem vremenu in ob neuspehu rado kar kmalu zavre.

Vsi skupaj smo nato odšli k bližnjemu kmetu, kjer smo ob topli peči in kačji slini do podrobnega preleli naš pogon. Seveda sva bila glavna krivca za neuspeh midva, ki sva brakirala v prazno, tisto o sledu pa sva pogruntala zaradi korajže.

Ko je kozarček z »vročim« nekajkrat obkrožil klopi okrog peči in se je nehala kaditi z naše premočene obleke, smo zastopili gostoljubno domačijo in ponovno odšli obkoljevat našega prašiča. Saj po temeljiti obravnavi smo ponovno prišli do zaključka, da je prašič v poseki. To pot smo vloge zamenjali.

Na stojišča sva se postavila s Pavletom, »kritika« pa je šla brakirat. Tudi onadva sta prišla do sleda in po najinih stopinjah zalezovala prašiča. Vreme nam ni bilo prav nič bolj naklonjeno kot dopoldan, zato sta tovariša pod enakimi pogoji lezla po grmovju. Tovariš Karel kot najbolj vnet prašičar je šel po sledu skoraj do stojišča pod meno. Ker pa še vedno ni bilo nikjer sledu o prašiču, se je tudi on vrnil, z njim pa smo vsi skupaj mokri in utrujeni zapuščali prelovljeno poseko. Tudi midva sva bila prepričana, da smo morali prezreti izhodni sled ali pa ga zmešali s starimi sledovi. Kljub vsem ugotovitvam pa smo le šli okrog pobočja, kjer naj bi bil izhodni sled.

Ko smo se vrnili v dolino, sva bila midva znova prepričana, da je prašič v lovišču. Bili pa smo premočeni in utrujeni in že sama misel na povratek nam je bila odvratna.

Toda beseda je dala besedo in že smo se pogovarjali, da se vrnemo. Glasovanje je bilo neodločeno 2:2. Tako je opozicija odšla domov, midva s Pavletom pa zopet v sneg.

Med potjo nisva mnogo govorila, še danes pa ne vem, kaj naju je v takih okoliščinah gnalo nazaj v hrib.

Pod poseko, kjer stoji skupina smrek in imajo prašiči prehod, sem postavil Pavla, sam pa šel na tir, po katerem sta hodila že dva gonjača tistega dne. Vedel sem, da mora biti prašič tik pod vrhom ali pa sem jaz že tretji, ki je zastopj lezel skozi grmovje in ometal mokro drevje. Že sem bil na sledu. Spočetka sem kar hitro napredoval. Stopal sem po stopinjah mojih predhodnikov in bolj ko sem se bližal vrhu, bolj sem zadrževal korak. Čeprav sem stopal potih, se mi je zdelo, da me bodo koraki izdali. Še težje pa je bilo, ko je bilo konec gazi tovarišev. Zagazil sem v celo po sledu. Počasi sem spuščal nogo v sneg, hkrati pa iskal z nogo, kje bom tiše stopil. Le včasih sem s pogledom trenil po tleh, ker sem bil preveč zaposlen z opazovanjem okolice.

Do konca poseke me je ločila le še majhna kotlina in pred njo majhna vzpetina, tako da sem zaradi terena in pa gostega gozdnega mladja imel le slab pregled. Noge sem počasi potiskal v sneg in če je izdajalski sneg le preveč zaškripal, sem obstal kot ukovan. Sklonjen sem se približeval vrhu vzpetine. Ko sem bil prepričan, da bi zravnal že moral videti v kotel, sem se počasi vzravnaval kot bi rasel iz tal.

Nisem še dodobra raztegnil svojih 168 cm, ko zagledam pred seboj črno gmoto. Prašič je ležal pred menoj kot na dlani.

Že je bila puška pri licu in prav tedaj se je tudi prašič ozrl, kdo ga vznemirja. V tem trenutku je strel pretrgal gozdno tišino in zadetek v glavo je prikoval prašiča na lož. Kot v sanjah sem se približal prašiču, ki je še vedno brcal. Poklical sem tovariša, ki kar ni mogel verjeti, da res nisva gazila zastopj. Vsa razigrana sva sankala 114 kg težek plen proti domu.

Drago Oblak

Foto R. Cenčič

Vprašanje kalibrov za risanice

V 8. številki »Lovca« je na 248. strani članek tov. Mirka Lamprehta pod naslovom »Preživeli oziroma zastareli naboji za risanice«. Članek je dvignil med lovci precej prahu in skrbi. Lovci si pravzaprav niso na jasnem, kakšna municija se bo sploh izdelovala v Zahodni Nemčiji. To iz omenjenega članka ni mogoče razbrati. Zato podajam iz kataloga 1959/60 firme EDUARD — Köln tele podatke: V Zahodni Nemčiji sta dve znani tovarni, ki izdelujeta naboji za risanice in sicer: DWM-Industriewerke Karlsruhe, prej Deutsche Waffen- und Munitions-Werke, ter RWS-Dynamit-Actien-Gesellschaft Nürnberg, prej Rheinisch - Westfällische Sprengstoff AG.

V letu 1952 je bil res sklenjen sporazum navedenih tovarn z Nemško lovsko zvezo o izdelavi nabojev za risanice, z namenom, da poenostavi proizvodnjo in trgovino s tem, da se izločijo starejše vrste kalibrov. Od preko 60 vrst so izbrali 44 kalibrov, ki naj bi še ostali v izdelavi.

Leta 1956 pa je bil sklenjen ponoven sporazum, ki je to število še zmanjšal na 35 vrst kalibrov, ki so razdeljeni na tri razrede: I. Standardni naboji, II. Specialni naboji in III. Zastareli naboji.

V prvo skupino »Standardnih nabojev« je zajetih samo 9 vrst kalibrov in sicer: naboj za vaje in gojitvene namene 5,6 × 35 R Hornet; za gamse in srnjad 6,5 × 57 in 6,5 × 57 R; kot univerzalni naboji za vso v Nemčiji nahajajočo se divjad 7 × 57 in 7 × 57 R, 8 × 57 IS, 8 × 57 IRS; za jelenjad in divje prašiče 7 × 64 in 7 × 65 R.

V skupino »Specialni« naboji sodijo tele vrste kalibrov: 5,6 × 35 R Vierling, 5,6 × 52 R Savage, 5,6 × 61 R von Hofe, 8 × 65 RS, 9,3 × 74 R, 222 Remington, 5,6 × 61 von Hofe, 6,5 × 54 M. Sch., 6,5 × 68, 270 Winchester, 7,62 × 63 (30 — 06), 300 Magnum Weatherby, 8 × 64 S, 8 × 68 S, 9,3 × 62, 10,75 × 68, 10,75 × 73 (404).

V tretjo skupino »Zastareli« naboji pa sodijo naboji, kot jih

navaja tov. Lampreht v svojem članku.

Za zastarele vrste kalibrov se v Zahodni Nemčiji puške že dalj časa ne prodajajo in je upati, da bodo cene nabojev z zmanjšanjem števila vrst padle ali pa vsaj ostale enake. Razumljivo je, da se s poenostavitvijo proizvodnje zmanjšajo proizvodni stroški.

Cene standardnih nabojev so od 6—18,50 DM za 10 nabojev. Pri nas, posebno v pasivnejših krajih, lovci še vedno uporabljajo puške, ki bi sodile pravzaprav že v muzej, ker si zaradi visokih cen in premajhne kupne moči pač ne morejo nabaviti sodobnejših. Lovec s tako puško, ki je glede varnosti zelo dvomljiva (material se z leti utruji in zgubi na trdnosti), izpostavlja sebe in druge smrtni nevarnosti ali pa težjim telesnim poškodbam. Na žalost niso redki primeri, da se je lovec na ta način poškodoval in ostane v breme svojcem in družbi.

Potrebno je intenzivneje reševati ta problem, mogoče s spremembo carinskih predpisov z uvažanjem polizdelkov ali pa z domačo izdelavo, kolikor bi lahko nudila cenejše in kvalitetne izdelke. Lov je za posameznika res šport, v okviru skupnosti pa le pomemben gospodarski činitelj.

Obsojanja vredni so pa primeri, kakor enega navaja tov. Lampreht, da je lovec kupil novo puško zastarelega kalibra in s tem dobesedno zavrgel težko prisluzeni denar, ki ga je mogoče leta in leta zbiral. Menim, da je to nepošteno, če se človeka zaradi nepoučenosti na tak način izkoristi.

Pri nas se precej uporablja tudi municija češkega izvoza. Verjetno bi lovce zanimal program te tovarne, balistični podatki in skušnje strokovnjakov. Predlagam, da se nam to posreduje v našem glasilu.

Peter Drnovšek,
LD Mala gora — Kočevje

Kljunači

Že v drugem tednu letošnjega oktobra so lovci uplenili kljunača in poročali, da so jih dvignili na desetine.

Da, tisto soboto, 14. oktobra je postalo v planinah bolj hladno in to je pritisnilo kljunače s planin v nižine. Komu lovec ne zapolje kri, ko opazi kljunače v njihovem vijugastem letu in ko sliši: prvi so že tu. Najbolj pa utriplje lovcu srce, kadar v večernem mraku čaka na sprelet dolgokljunov in sliši iz mraka glasni: kvong, kvong — kvor, gog... psp — psp. Takrat, če si uren in ne zamudiš tistih nekaj minut preleta, lahko učkaš lepa doživetja in nastrojenja v naravi.

Zelo prijeten in tudi zahteven je lov na kljunače čez dan z grmarjenjem s psom ptičarjem. Tudi ta lov zahteva spretnega strelca in psa, ki išče na kratko. To in še nekaj sreče, da naletiš na večjo skupino dolgokljunov, nudi vrhunске užitke kakor na primer sicer ves drugačen lov na jerebe.

Tiste dni sem šel s psico Strela v Črnuški graben gledat za kljunači. Prejšnji dan sem namreč, ko sem tam zalezoval srno, prepodil v kratkem času kar enajst dolgokljunov. Najbrž zato, ker sem s sabo imel le risanico. Pregledal sem vse kraje skoraj brez uspeha. Kljunače je vzela noč. Držalo bo pa tudi, da kadar leži po dolinah megla, so kljunači raje v malo višjih sončnih legah. Ta dan sem dvignil le dva in po strelu na enega mi ga je Strela prinesla živega. Že sem mu hotel s stiskom koša skrajšati muke, ko me radovednost prižene, da pregledam ptiča na zadetek, ker sem se spomnil, da je kljunač sila občutljiv in pade, če je le malo obstreljen. Toda nobene strelne rane nisem odkril, le od šibre je bila nekoliko potolčena kožica in troje odbitih peresc. Zavijem ga v robec in denem zaradi varnosti v torbo ter večkrat med potjo pogledam, kako je z njim. Razmišljam, ali bo živel, ker ga kanim izročiti živalskemu vrtu. Čudim se njegovi spretnosti, da se je tudi v tretje, ko sem ga ponovno zavil, oprostil zavozlanega robca in me na dnu torbe čakal ježno sršeč kakor koklja na gnezdu. Pri tem je zgornjo polovico kljuna vihal navzgor. Ta je namreč v tretjini proti koncu navzgor gib-

Foto C. P. Urhov

ljiva. Na konici kljuna ima občutljivo kožico, ki mu služi pri iskanju mrčesa v zemlji, listju in živalskih iztrebkih. Ko kljunač zabode kljun v zemljo, se zavrti okoli vbodline, da na ta način tiplje s konico občutljivega kljuna za mrčesom. Takšne luknjice, zlasti na kravjekih, opozarjajo, da se je tam mudil kljunač. Zamenjati pa ne smeš teh vbodov z

bolj zavitimi oblikami, ki jih naredre govnjači. Kljunačev kljun je dolg 8 do 9 centimetrov. Spol se po zunanosti ptiča ne da določiti, temveč le po spolnih žlezah v trebušni votlini, ki jo je treba odpreti. Spomladi so žleze bolj nabrekle. Samci imajo moda skoraj fiziološke velikosti, enotno belkaste barve, samice grozdat jajčnik, sestavljen iz večjih in manj-

ših mehurčkov pod križno kostjo v trebušni votlini.

Nekateri trdijo, da sta dve vrsti kljunačev. Zaenkrat pa ni znana nobena biološka razlika med takoimenovanim velikim kljunačem ali sovoglavcem in malim kljunačem ali trnjevcem. V času jesenske selitve so pa teže zelo različne, od 200 do 400 gramov. Moj ujeti kljunač, nedoločene spola, je tehtal 240 gramov. Pri ogledovanju ptiča se čudim, od kod toliko iztrebkov, ker vsakokrat, ko ga primem, se iztrebi in tudi v torbi je vse polno iztrebkov. Saj vendar že dolgo ni jedel.

Posebnost prehrane je bila tudi vzrok, da se je spremenila usoda ujetega ptiča. V živalskem vrtu so mi namreč pojasnili, da je brezizgledno držati kljunača v ujetništvu, ker mu je nemogoče nuditi take življenjske pogoje, da ne bi v kratkem poginil. Spomnil sem se Ornitološkega zavoda Slovenije in odnesel sem ga tja, to je v Stožicah pri Ljubljani. Ta zavod se bavi s proučevanjem ptič, zlasti selivk in zato sem menil, da bo moj kljunač najbolj koristil znanosti, če bo obročan, ujet ali uplenjen morda nekeje v Grčiji ali drugo leto ob Baltiku, če ne celo pri nas. Tedaj bo z večjo telesno težo pričal, da je le ena vrsta kljunačev.

Na levo nožico je dobil obroček z napisom: Ljubljana - 49 538 in bil spuščen 26. oktobra 1961 ob desetih, ob Savi pri Ježici nad Ljubljano. V lepih vijugah se je poslovil in odletel v smeri Tomačevega. Srečno pot sem mu želel, s hvaležnostjo za lep doživljaj, ki mi bo ostal v trajnem spominu.

C. P. Urhov

Foto C. P. Urhov

Srnji prsk 1961 v lovišču LD Mokronog in še kaj

Ker sem novopečen član te LD, sem hotel ugotoviti stalež, kakovost in spolno razmerje srnjadi v tem lovišču. Zaradi tega sem pričel s klicanjem že s 1. julijem.

Najprej naj opišem lovišče. Lovna površina je 3073 ha. Od te je poljedelske zemlje 421 ha (njlive, travniki, košenice, pašniki, vinogradi in sadovnjaki), gozdne površine pa 1652 ha. Od te čistih listavcev 921 ha, čistih iglavcev 311 ha in mešanih gozdov 420 ha. Prevladuje bukev, smreka, bor, leska, glog, črni trn. Ne manjka tudi hrasta in domačega kostanja. Nadmorska višina med 231 do 463 m. Od tega ravninske 1020 ha, ostalo 2053 ha gričevja, padavine povprečno letno 1340 mm, povprečna letna temperatura 11° C. Prevladujejo vzhodni in jugozahodni vetrovi. V lovišču so šte-

vilni izvori tekoče vode. Vse leto je paše v izobilju, sladke trave in raznih zelišč. Na jesen je dovolj žira, želoda, domačega kostanja in raznih drugih sadežev, pozimi robidovja, leske, jelke itd. tako, da zimsko krmljenje srnjadi ni potrebno.

Po boniteti na skupni površini 1644 ha naj bi bilo 42 srnjadi, t. j. II. bonitetni razred 164 ha in III. 1480 ha. Dejanski stalež se pa ceni na okroglo 60 srnjadi, kar bo tudi držalo.

S klicanjem sem pričel kakor spočetka navajam s 1. julijem (po receptu lovskega prijatelja Lojzeta Briškija). Odzivali so se (izvleček iz lovskega dnevnika) takole:

1. julija ob 8. uri štiriletni srnjak šesterak,

3. julija ob 7. uri srnjak šilar,

8. julija ob 18. uri dve srni mladici,

17. julija ob 17. uri srnjak vilar in ob 19. uri srna mladica,

21. julija ob 17. uri srnjak šesterak, zelo močan — plemenjak,

24. julija ob 9. uri srna, ob 10. uri srnjak vilar in takoj nato dve srni,

25. julija ob 11. uri močan šesterak in ob 17. uri srna,

29. julija ob 6. uri vilar, ob 8. uri drugi vilar in ob 10. uri srna,

31. julija ob 10. uri močan šesterak, ob 19. uri srni mladici druga za drugo,

3. avgusta ob 9. uri močan šesterak, ki sem ga pustil za pleme, ob 11. uri petletni srnjak šesterak, ki sem ga uplenil. Iztrebljen je tehtal 19 kg z močnim rogovjem, zlasti venci,

5. avgusta ob 12. uri priklical sedemletnega močnega srnjaka. Sin ga je uplenil. Iztrebljen srnjak je tehtal 20 kg,

7. avgusta ob 10. uri srna, ob 13. uri šesterak, ob 18. uri srna,

9. avgusta ob 6. uri srnjak vilar, ob 7. uri srnjak šilar, ob 10. uri srna,

10. avgusta ob 7. uri šesterak, ob 8. uri šilar, ob 10. uri srna mladica,

16. avgusta ob 19. uri podrl šestletnega 21 kg težkega (iztrebljen) srnjaka šesteraka z zelo močnim rogovjem s posebnostjo, da ima poleg močnega, normalno razvitega rogovja še en rog z rožnico iz čelnice. Sicer je ta rog šilo.

Vsi uplenjeni srnjaki so imeli kar precej brazgotin po glavi in vratu od medsebojnih bojev, kar je znak, da so še močnejši srnjaki bili v bližini. Tudi na kroge, kjer so gonili srne, sem na več krajih našel. Seveda sem priklical več srnjakov in srn, ki jih pa nisem videl, ker so me dobili v nos in me pozdravili z bokanjem.

Iz tega sledi, da je bil odziv prav dober in tudi teža uplenjenih srnjakov zadovoljiva. Tudi v rogovju so vsi uplenjeni srnjaki močni, posebno zadnji.

Prve, ki so se odzivali, nisem streljal, ker sem jih pustil za plemenitev in zaradi mladih lovcev, da pridejo prvi do odstrela. Ker pa od teh ni bilo zanimanja za lov na srnjaka, sem prvega srnjaka uplenil 3. avgusta, kot prvega letos v tem lovišču.

Naj pripomnim, da tukajšnje lovce zanimajo v glavnem le brakade na zajca. Za lovske spomine — trofeje nimajo večjega zanimanja.

Na brakadah, ki so dvakrat tedensko od 1. 10. do 15. 1. z istrskimi goniči, se pa tudi srnjad dobro medsebojno premeša.

Poročilo občnega zbora LZ Novo mesto navaja, da so bile ustanovljene 3 komisije za ocenjevanje trofeje, in sicer v Novem mestu, Trebnjem in Črnomlju. Od 33 lovskih družin, kolikor jih je v LZ Novo mesto, je le 7 družin predložilo trofeje v ocenitev za lovsko leto 1960/61. Torej 26 družin sploh ni predložilo trofeje v ocenjevanje, čeprav je bilo v tem času odstreljenih 363 srnjadi! Več o tem naj govore drugi, ker to ni namen tega poročila.

O poteku jelenjega ruka naj povem, da sem se s sinom in lovskim prijateljem Bercetom odzval vabilu LD Prestranek. Šli pa smo tja šele konec ruka, t. j. 6., 7. in 8. oktobra. S sinom sem klical le kakšno uro. Le ena košuta je priložila iz radovednosti, kateri vrag se tako pozno dere. Dva dni je lilo kot iz škafa in mi smo oba dni z dobrimi prijatelji rukali na kiantarice laške črnine v lovski koči pod Javornikom in pri tem obujali spomine na jelenji lov. Med drugim so nam lovski tovariši povedali, da je bil jelenji ruk letos zelo slab. Le redki jeleni so se od časa do časa oglašali v zgodnjih jutranjih urah.

Mokronog, 6. 11. 1961.

Tone Črnač

O srnjem prsku

V septembrski številki »Lovca« je bil poziv, naj bi lovci poročali o letošnjem prsku srnjadi.

Prebiral sem oktobrsko in novembrsko številko, pa nisem zasledil nobenega poročila o tem. Pozno je že, vendarle naj poročam, ker se mi je zdel letos prsk nekako izreden.

Od 1914 dalje že opazujem ta pojav pri srnjadi in imam od vseh let zapiske in seveda tudi datume uplenitve.

Iz zapiskov sem ugotovil, da sem imel skoraj vsa leta najbolj-

še uspehe na klic med 6. in 10. avgustom in to ne glede na vreme.

Lovil sem v loviščih do 800 m nadmorske višine. Po številu odstreljenih srnjakov dominira v vseh letih 8. avgust.

Letos v dijaških počitnicah sem vzel s sabo na klic vnuka Denisa, ker mi je obljubil, da se bo skrbno držal mojih navodil. Naravno ni mogel dočakati tega dne in me je izvabil že 20. julija v gozd. Izbral sem si domovanje lepega srnjaka, ki se me je štiri leta znal spretno izogibat. Sedla sva na stečino in mirno čakala, ker nisem imel namena klicati. Zdelo se mi je, da še ni čas in da po nekajurnem čakanju vendarle kaj vidiva, hkrati pa preizkusim vnuvoko potrpežljivost.

Že po četrturnem sedenju pa me zmami radovednost, ali se mogoče letos, ko so tako usodne vremenske razmere, le že odzove srnjak na klic. Sežem v žep in na slamico trikrat zapiskam.

Nisem še dobro vtaknil slamice v tulec in v žep, se nagonsko ozrem na levo. Z Denisom sva sedela pod skalami, meneč, da s te strani srnjak ne more priti in da imava hrbta zavarovana. Glej ga spaka, že zagledam srnjaka, kako previdno stopa po skalah navzdol proti nama — moj znanec z močnim rogovjem in z nosom pri tleh.

Prišel je torej na klic. Ustavi se dva koraka za nama in v nos ga zbode nevaren dah človeka. Dvigne glavo, zaboka in odskoči. Z doživetjem sva bila oba zadovoljna, mimo tega sem še ugotovil, da je star srnjak že tako zgodaj pristal na klic. V naslednjih dneh sem še v dveh krajih po nekaj minutah priklical dva lepa plemenjaka. Streljal nisem, svest, da bi gojitveno ne bilo prav.

Pa je že moralo tako biti, da mi je medtem zdravnik predpisal posteljo zaradi pljučnice. Uklonil sem se z grenko mislijo, da letos ne bom dobil srnjaka. Kolar je kazal že 22. avgust. Nič ne bo, klic sem že zamudil.

Ker pa mi je Oliver obljubil, da me na »Primi« popelje na Planinsko goro na klic, sem se odločil, čeprav prepričan, da je že prepozno. Ker se ni nič odzvalo, sem hotel že domov, ko se snidem z dvema lovcema, ki sta nakladala hlode. Nisem vzel za resno, ko mi eden omeni, da je v bližini srnjak, ki bi bil za odstrel.

Z Oliverjem sedeva na parobek, hrbet ob hrbet, da sva imela pregled vsenaokoli.

Po nekaj klicih že prikoraka z vojaškim korakom tisti, ki ga še v mislih nisem pričakoval. Ker je

pokazal le vrat izza debla, ga je tam zadela krogla.

Po opazovanju iz vseh prejšnjih let sem prišel do sklepa, da je letošnji prsk trajal izredno dolgo. Ali lovci res ne vedo več poročati o letošnjem prsku?

J. K.

Jelenji ruk 1961 v lovišču LD Ribnica na Dol.

Jeleni so se v tem lovišču prvič oglasili 6. sept. zjutraj ob svitanju, in sicer na področju Velike gore. Eden se je oglasil le enkrat s kratkim ovoo nad Banskimi lazi, drugi pa dvakrat pri Ognicah. Pomikal se je poševno v smer Prekopane struge. Naslednja dneva, 7. in 8. sept. se je oglasilo več jelenov, a le zgodaj zjutraj tiho in kratko. Prvi jelen je bil uplenjen 8. sept. v Prekopani strugi, ob 6.30 uri — po naključju. Močen deseterak je tehtal iztrebljen 159 kg. Tisto jutro so jeleni že precej dobro rukali zlasti na Preseku in v Stelišču, Vrhunec je ruk dosegel med 10. in 17. septembrom. V tem tednu je bila tudi uplenjena večina jelenov v okoliških loviščih in v Gojitvenem lovišču »Rog«, in sicer v lovišču Dolenja vas trije (navodno dvanajsterak, štirinaj-

sterak in šestnajsterak), na področju LD Sodražica tudi trije močni jeleni (baje eden osemnajsterak), v Kočevski reki dva, v Jelenovem žlebu znani dvaindvajseterak. V tem tednu so jeleni v lovišču LD Ribnica močno rukali, predvsem in posebno krepko zjutraj in zvečer. Zgrešen je bil eden za Ostrim vrhom, na Lenčkih pa je bil uplenjen krepk star nepravilen osmerak, ki je tehtal 169 kg. Rukal je poredko in ga je lovec zalezal, ko je jelen odganjal vsiljivce od košut. Na rog so se jeleni sicer dobro odzivali in celo približevali, vendar pred puško ni prišlo nič primernega. Med 10. in 17. sept. je samo v predelu Velike gore rukalo preko 10 jelenov. Natančno število bi bilo težko ugotoviti, ker so se jeleni stalno premikali. Najbolje so rukali okoli Prekopane struge, Strme struge, v Stelišču, za Ostrim vrhom, na Preseku, na Dolgi ravni pa predvsem ponoči. Lovci so videli v tem predelu več jelenov ter dosti košutarije. Toda tod so jeleni rukali le zvečer in zjutraj, ponoči pa so se pomaknili niže in cele noči rukali po njivah ob vznožju Velike gore — kakor so pravili kmetje. Jeleni so dobro rukali 19. sept. zvečer in pozno popoldne. Takrat sem slišal na Preseku dva, v smeri Prekopane

struge dva, enega pa okrog Mescnic. Drugi dan so se pa slabo oglašali, čeprav je bilo razmeroma ugodno, hladno vreme. V sredo, 20. sept. sva slišala s tovarišem enega za Svinjaki, in sicer ob 13. uri, v največji vročini. Zarukal pa je najbrž, ker naju je začutil. Ta dan zvečer sva slišala enega daleč v smeri Jelenovega žleba, drugega pa proti Loškemu potoku. Ta dva sta rukala tudi zjutraj, eden pa se je oglašal za Ostrim vrhom. Tega sva zaman skušala privabiti. Videla sva ga le, ko se je umaknil čez mejo lovišča. Bil je močen štirinajsterak ali šestnajsterak. Ta dan je ruk očitno pojenjal in odšel sem v dolino.

V Mali gori sem 23. sept. med tretjo in četrto uro slišal dva jelena, ki sta se pomikala v smeri Črnega vrha in se poredko oglašala. Nekaj dni prej so lovci LD Velike Poljane slišali jelena v Srednjem vrhu. V veliki gori so se potem jeleni oglašali še celih 14 dni, vendar bolj ali manj le zgodaj zjutraj in ponoči. Zadnjega jelena so slišali 13. okt. nad vasjo Dane.

Za letošnji ruk lahko trdimo, da je bil v primeri s preteklimi leti, slab. Menim, da je bilo temu krivo predvsem neugodno vreme, saj je bilo ves čas toplo, milo in suho. Pri nas pravijo, da je pravi ruk takrat, ko se jelenu iz grla kadi. Tedaj rukajo dobro tudi čez dan.

»Ribničan«

Odstrel gamsov v našem lovišču

Že ko sem postal lovec, me je navdušil članek Roberta Lamprehta v Lovcu 1957, kjer govori o odstrelu gamsov v njihovem lovišču. Čeprav nisem dobro poznal razmer v naši družini, še manj pa v lovišču, sem vedel, da je praksa pri odstrelu gamsov pri nas prav taka, kot navaja pisec za njihove razmere.

Po nekajletnih skušnjah med zeleno bratovščino, lahko mojo trditev zagovarjam že s konkretnimi navedbami, ki kažejo rezultate sedanje prakse pri odstrelu gamsov.

Naša statistika izkazuje v zadnjih šestih letih odstrel 36 kozlov, 11 koza, 1 mladiča, vsega 48 gamsov.

Prav tako je iz arhiva razvidno, da je bil v letu 1955 stalež 130 gamsov. Ugotovljeni stalež gamsov letošnjo pomlad pa znaša 133. Stalež se je povečal torej le za 3 gamse. Če računamo, da je bilo v letih, za katere navajamo podatke, v lovišču povprečno 31 za razplod zrelih koza, potem je celoten prirastek v šestih letih znašal 186 kosov. Od tega moramo

odšteti 25% zgube, kar znese 47 kosov in 48 kosov odstrela. Po tem računu bi se moral stalež povečati za 91 kosov. Kljub tako strogi in okoreneli zaščiti koza, kvantitetni stalež gamsov ne napreduje. Del krivde leži prav gotovo v napačni oceni začetnega ali končnega staleža, toda za 91 gamsov se stalež prav gotovo ni dvignil. Poglavitni vzrok je v tem, da naravni življenjski pogoji ne prenesejo vsega prirastka, ker nekatere predele lovišča preveč zapira strnjen gozd.

Vprašanje kvalitnega dviga staleža je še bolj pereče. Samo ugotovitev, da so bili od 36 kozlov uplenjeni v zadnjih šestih letih le 3 stari nad 8 let, nam to potrjuje. Starost vseh ostalih se je gibala med tretjim in osmim letom. Po teh ugotovitvah ni mogoče pričakovati, da s bomo kdaj ponasali s starimi kozli, ki bi morali biti ponos vsakega lovišča.

Kaj je treba potem storiti?

Začeti je treba s selekcijskim (gojitvenim) odstrelom. Predvsem je treba pričeti gojiti s puško že pri mladi gamsariji ne glede na spol. Lov za kapitalnimi kozlovimi trofejami je treba vzgojno ali pa administrativno odpraviti.

V našem lovišču smo za letošnje leto že planirali odstrel v tej smeri. Kako se bo izvajal v praksi, je drugo vprašanje. Vsaj jaz sem se odločil, da se bom držal teh načel, zato mi bralci dovolite, da vam odlomek iz te prakse na kratko opišem.

Nekega septembrskega dne sem pod Javrščkom zalezal samotnega gamsa na razdaljo 50 metrov. Ze s prostim očesom sem takoj ugotovil, da gre za kozlo, ker je imela kljukasto zakrivljene roglje. Z daljnogledom sem si jo natančno ogledal. Ugotovil sem, da ima precej dolge roglje in zlasti dolžina od četrtega leta dalje jo je izdajala za precej staro kozo. Počakal sem še kakih 10 minut, če nima morda v bližini mladiča, nato sem se odločil za strel.

Po natančnem ogledu uplenjene trofeje pa sem ugotovil, da je koza stara komaj 8 let. Pri tem sem tudi ugotovil, da je imela izredno močno rast rogljev v dolžino. Saj znaša dolžina od četrtega leta do spodnjega roba rožnice 28 mm.

Z uplenitvijo te nenavadne trofeje pa se moj lovski dan še ni končal. Naslednji dan je bil napovedan skupni lov v Jamah pri lovski koči. Zato sem jo namesto v dolino, ubral proti večeru naravnost tja. Na poti proti koči sem takoj za Mrzlo dolino naletel na trop gamsov. Zaradi gostega gozda ni bilo na strel niti misliti. Ko sem prišel tik nad kočjo, sem

videl, kako se je trop pomikal po plazju proti Glavi. Nekaj časa sem jih sede opazoval, ko na svoji desni v steni zagledam samotnega gamsa. Ker se je bilo že precej zmaščilo, mu niti z daljnogledom nisem mogel natančno videti rogljev. Bil je precej skrit v grmovju, tako da mu zadnjega dela niti videl nisem. Po obliki glave in po okoliščinah sem sklepal, da gre za slabotnega kozla, zato je v mraku kmalu odjeknil strel. Naslednji trenutek sem že videl, kako je gams frčal po steni navzdol.

S tovarišema, ki sta takoj nato prispela h koči, smo ugotovili, da so me »okoliščine« precej prevarale. Pred nami je ležala triletna koza, ki je imela za moje opravičilo precej vzporedno rasle roglje, komaj 2,5 cm razkrcene. Za naše lovce je to seveda le »ne časti vredna koza«.

Tako sem z »dokajšnjo lovsko smolo« začel orati ledino.

Kljub sedanjemu gledanju večine naših članov na odstrel gamsov, sem prepričan, da bodo tudi k nam prodrle nove ideje. Dejstvo, da se staro vedno umika novemu, je že utemeljen zakon, zato upam, da tudi v našem primeru ne bo izjeme.

Franc Kenda, LD Čezsoča

Lisica in kozlič

Lepega nedeljskega jutra se zbudim, ko so ugašale zvezde. Po dolini je ležala gosta megla. Šine mi v glavo, da grem v Kroparsko goro. S puško in kosom kruha v torbici se potihoma zmuznem skozi vrata. Prisopihal sem na vrh, se spustil po zelenem ruševju, prečkal prođ, se spet vzpenjal po kamenitih žlebovih in končno dosegel »Kappusov štant«.

Odložil sem svojo ropotijo in moj pogled je švigal po sivih skalah, zelenih tratah, ozkih žlebovih preko črnega ruševja in se zgubil v daljavi. Sedel sem kake pol ure, ko zagledam, kako se izza roba po ozki polici približuje trop pasočih se gamsov. Kakih dvesto metrov za njimi se je pasel samcat gamsov kozlič. Takoj za njim se je izza roba potegnila rjava lisa. Bila je lisica. Zapodila se je za kozličem in mu jela zastavljati pot. Kozlič se je sprva le brezskrbno umikal, ko pa ga je lisica zgrabila za sprednjo nogo, je uvidel, da gre zares. Skakal je po ozki polici, da bi se ji izmaknil in pobegnil do tropa. Toda ni mu uspelo. Srdito se je vanj zakadila lisica in ga porinila čez rob. Kotalil se je čez ostre robove skal, nato pa strmoglavil v prepad in se spodaj kotalil po

produ. Skušal se je postaviti na noge, a ni mu uspelo. Lisica je med tem zdrknila za robom in se čez nekaj minut pojavila na produ. Kmalu je bila pri žrtvi. Še nekajkrat sta se prekopicnila po produ in kozlič je obležal. Zmagoslavno je pogledala lisica okrog sebe, zgrabila svoj plen za vrat ter ga zavlekla v bližnje grmovje. Vprašam, če je kdo izmed lovcev doživel kaj takega?

Jamo

Medvedje pod Kumom

Strugar Maks Kos, zaposlen v tovarni Varnost v Zagorju, se je 6. okt. 1961 zvečer vračal z motorjem iz Zagorja domov v naselje Podkum. Kot sovozača je imel svojo sestro. Dober kilometer pred Podkumom je nenadoma opazil pred seboj tri živali večje postave, kako so se kolebajoč pomikale po cesti. Misli je, da nekdo žene živino in preden je svojo misel izrekel, je že privozil do živali. V tem trenutku se je največja pognala proti motorju in karambol je bil neizbežen. Motor se je prevrnil, nehal delovati in hkrati je ugasnila luč. Vozač in sopotnica sta se znašla na tleh pred prvim kolesom motorja in se začela pobirati. Šele tedaj sta spoznala, kdo se je zagnal v vozilo. Obšel ju je velik strah in samogibno sta počepnila drug za drugega pred prvo kolo in že gledala smrti v obraz. Toliko se še spominjata, da sta druga dva manjša medveda brundajoč odracala v gozd, od koder je bilo slišati lomastenje. Nevarnost od teh dveh je minila, toda kaj »ta veliki«. Glej vruga, za motorjem sedeč sopiha in brunda. Kos se je za silo nekoliko zbral in hotel užgati luč na motorju. Toda zaman in predal se je nekako usodi. Med tem je bila njegova sestra že na pol mrtva, vsaj tako je mislila. Ta mučni položaj je trajal celo večnost, čeprav kvečjemu deset minut. Končno jo je tudi ta kosmatinec ubral po cesti in dalje v gozd za onima dvema. Brat in sestra sta še nekaj časa čepela in potem v strahu spravila motor do bližnje hiše, kjer stanujejo njuni sorodniki. Pripovedovanja ni hotelo biti konec in strah ni popustil, ker je sorodnik povedal, da je hčerka prišla v mraku vsa preplašena domov z novico, da nad cesto smrče pijani dedci. Torej so bili medvedje. Kos se je le ojunail, da je šel domov, sestra si pa ni upala, čeprav ni bilo daleč.

Šele drugi dan sta se oba docela osvestila in sta še s strahom pripovedovala o dogodku. Pri tem pa motorist pomiluje svoje vozilo,

na katerem je za spomin na medveda ostalo nekaj dlak in okvara. Očividno je bila napadalec medvedka, ki je varovala svoja mladiča. Ljudje s Podkuma pripovedujejo, da se tam večkrat pojavijo kosmatinci. Lansko pomlad so bila od medveda razkopana po gozdu mnoga mravljišča. Pred tremi leti so šli s Podkuma trije rudarji in lovec, seveda brez puške, proti Zagorju. Naenkrat zagledajo nedaleč pred seboj na cesti medveda. Obstanejo kakor okameneli in se vprašujoče spogledujejo. Eden od njih odvrže aktovko, ki jo je imel, na cesto in zbeži, za njim pa ostali. Ko so bili že v precejšnji razdalji, tako rekoč na varnem, se ustavijo in vidijo medveda, da še vedno sedi in brunda. Končno jo mahne proti aktovki, jo povoha in se odmaje v gozd, junaki pa so ostali živi in zdravi.

Matko Šulin, LD Zagorje o/S

Mikica in Bembica

Bila je sobota, sredi junija. Oče je odšel na lov. Naročil je, da se bo vrnil šele v ponedeljek, ko bodo prišli gostje. V nedeljo opoldan pa se je oče že vrnil, v naročju je imel nahrbtnik, iz njega

je gledala majhna glavica. Položil je nahrbtnik na travo, iz njega je zlezla uboga živalca na visokih tankih nožicah, po telesu je imela bele proge; videti je bila slabotna in suha. Prinesli smo mleko pa ga ni hotela pokusiti. Šele potem ko smo se spomnili, da mora biti toplo in razredčeno, je začela Mikica piti mleko, in vsi smo se veselili.

Oče je povedal, da mu je prejšnji dan, ko je šel na lov, sporočil miličnik, da imajo v hiši pri kamnolomu mlado srnico. Takoj je šel tja in jo zagledal pod mizo. Povedali so mu, da jo je prinesel neki voznik, kateremu je padla pod voz. Misleč, da jo je poškodoval, jo je pobral in oddal pri tej hiši.

Pripravili smo malo stelje, da ne bi ležala na golih tleh in jo zaradi varnosti djali v ograjen vrt. Mikica si je takoj poiskala varen prostor pod trto, tako da je bila lepo skrita. Vsake tri ure je dobivala mleko. Sprva je bila plaha, a kaj kmalu se je privadila na novo okolje in dvonožne prijatelje. Obiskovalcev je imela vsak dan veliko, vse jo je hodilo gledat. Ponoči smo jo devali spat v čebelnjak, da je bila na suhem in varna pred domačim mucom ali psom.

Minilo je že nekaj dni, ko je nekdo obvestil očeta, da je našel v travi mlado srno in jo vzel domov. Sam ni bil lovec in je zato ni smel obdržati. Da naša Mikica ne bi bila sama, smo jo vzeli k nam. Klicali smo jo Bembica. Ni bila tako lepa kakor Mikica. Majhna je bila, rdečkastorjave barve in ni imela tako izrazitih prog kakor Mikica. Težko smo jo navadili na kravje mleko. Mikica je pila kar iz skodelice, Bembica pa na dudko.

Vse rože so jima šle v slast, posebno pa še nageljni. Ko sta bili večji, smo jih spustili v sadni vrt. Začeli sta se tudi pasti. Najraje sta obirali listje trte, češpelj in jablan. Kadar je prišla ura za jesti, sta sami prišli v kuhinjo, da sta dobili mleka. Ležali sta vedno na svojih mestih, zjutraj pod trto, ko je prišlo sonce, sta se umaknili na vrt v senco, vedno pa tako, da sta bili skriti. Kdor ni vedel, kje sta, jih ni mogel zagledati. Zvečer sta ležali vedno tako, da sta imeli glavici skupaj in druga drugo lizali. Vodili smo jih tudi po lazih na sprehod, oziroma na pašo. Z očetom sta šli prav v gozd.

Ko sta doraščali, je bil vrt že premajhen zanje. Skočili sta čez plot in se razgledovali po sosednjih njivah. Od takrat jih ni več držalo doma. Nad hišo je tudi

gozdiček. Samo enkrat sta šli s sestro tja, potem pa kar sami redno vsak dan. Obirali sta listje, potem pa v senci prežvekovali. Kadar se jima je zahotelo mleka, sta prišli sami domov.

Mikica je bila vodnica. Ta je stopala kakor stara srna, pokonci, oprezno, Bembica kakor otrok. Včasih je Mikica šla od doma, ko je Bembica še vedno stikala po kuhinji. Mikica je nekaj časa pivkala in če je le ni bilo za njo, jo je prišla iskat, da sta šli skupaj. Če bi ju kdo rad videl, smo kar poklicali pa sta pritekli. Najraje sta prišli, če ju je klicala mama.

Kolikor večji sta bili, toliko bolj sta bili samostojni, toliko bolj sta se oddaljevali od doma, toliko večje so bile naše skrbi. Mikica je bila last Gojrtvenega lovišča »Ljubljanski vrh«, Bembica pa LD Vrhnika, ki sta srnici podarili Mladinskemu okrevališču v Šentvidu pri Stični. Tam imajo ograjen vrt, kjer sta dobili srnjačka za družbo. Otroci imajo mnogo veselja z njimi, mi se pa pogosto spominjamo ljubkih živalic.

nk

Fazanka — morilka

Na mojih pohodih po lovišču v popoldanskih urah po službi, se rad oglasim pri članu naše družine, Binetu. Stanuje v sredi domovanja fazanov in ima vse do zadnjega v evidenci, je njih varuh in krušni oče. Na klopci pred njegovo hišico se vedno razplete pogovor o teh lepih pticah in opazanjih. Nekega popoldne zagledava pohod petih petelinov in štirih kokošk preko travnika. Zadnja fazanka se ustavi, se zravnava, odskoči v zrak in se požene v travo. V kratkih presledkih ponovi ta skok kakih desetkrat in nato odhiti za svojo družbo. Oba sva začudeno opazovala in premišljevala, kaj naj to pomeni. Lovska radovednost naju je gnala na kraj prizora. Na veliko začudenje sva zapazila v travi mrtvo na pol doraslo poljsko jerebico. Ostalo nama je nerešeno vprašanje: fazanka — morilka? Razmišljala sva: Letošnja topla meseca avgust in september sta menda precej vplivala na fazanji rod ter med drugim povzročila, da je nekaj fazank dvakrat valilo. Drugi zarod je bil ob opisanem dogodku komaj pokrit s perjem, repke je imel še zelo kratke. V zvezi s prej omenjenim opazovanjem sva se vprašala, če tudi ta fazanka ni dvakrat valila, morda drugi zarod v celoti zgubila ter je po nagonu kot koklja ubila tuje pišče?

Matko Šulin, LD Zagorje o/S

PTIČAR GONI ZAJCA — KAKO GA ODVADIM?

Mnenje, da ni težko odvaditi ptičarja gonje zajca, ga narediti vzdržnega pred zajcem, je včasih zmotno. Psa z močno lovsko strastjo je težko odvrniti od gonje zajca. Spričo prirojene volje ptičarja za iskanje in njegove hitrosti ni treba, da bi se razvil v izrazitega gonilca. Treba ga je le naučiti, da se na ukaz »dol« takoj uleže, ali pa se na ukaz »sem!« vrne k vodniku.

To je seveda lažje reči kot doseči. Nekateri lovci priporočajo kazenski strel, ki je nekulturen in je Hegendorf prepričan nasprotnik tega barbarskega vzgojnega sredstva. Omeniti je treba, da je ponesrečen kazenski strel pohabil že marsikaterega dragocenega psa, če ga ni ubil. Hegendorf je bil priča, ko je bilo psu izstreljeno oko, na drugo pa je kmalu potem oslepel. Podobno trpinčenje je pretepanje.

Razumljivo je, da pes ne uboga na ukaz »sem«, kadar goni, saj živi v tistih trenutkih življenja svojih prednikov, se torej znajde v čisto drugem svetu in pozabi na ubojljivost. Ukaza »sem« ali »dol« takrat nimata uspeha.

Kaj storimo? Počakajmo, da se pes vrne. Ne razburjajmo se, ne kolnimo in ne grozimo! Pustimo psa k sebi in ga brez besede oprčimo. Ko smo to storili, ukažemo »dol!«. Potem nadenemo psu dresurni ovratnik in se mirno odstranimo. Vse to se mora zgoditi brez najmanjšega razburjenja in brez ostre besede. Pes se vznemiri že, ko ga drugič zapustimo in se skuša otresti neprijetnih spon, toda zaman, ker ga dresurni ovratnik vedno znova prisili v lego »dol«. Vsak odpor dejstveno je kot postritev kazni. Zdaj ponovimo energično ukaz »dol«, se odstranimo, ne oziraje se na psa, in se nekje blizu skrijemo. Čez pol ure se vrnemo k psu, mu snamemo pomožno jermenje z nog, ga oprčimo in mu ukažemo, da se priplazi. Temu sledi nekoliko vaj na dolgi vrvi, da ga navadimo priti k nam in zaveda je končana. Če te vaje večkrat ponovimo, postane pes kmalu vzdržen pred zajcem. To nam je uspelo brez pretepanja, brez kazenskega strela in razburjanja in ne da bi mu vcepili strah pred zajčjim dahom. Nešteti psi so po tej preprosti metodi postali vzdržni pred zajcem, ne da bi zamorili voljo psa do dela.

Zapomnimo si: mladega psa ne smemo kaznovati zato, ker je gonil zajca, marveč zato, ker se ni vrnil in legel na ukaz.

Mlademu psu ne smemo vzeti volje do gonje. Ne smemo mu vcepiti strahu pred zajcem. Volja do gonje mora v njem ostati živa, toda v meso in kri mu mora brezpogojno priti poslušnost in ukaz »sem« ali »dol«. S pretepanjem psa po vrnitvi z gonje po-

vročamo več škode kot koristi, ker v njem zatiramo zanimanje za zajca, kar ne sme biti naš namen. Ne moremo namreč pričakovati zanesljivega dela po naravnem krvnem sledu, če smo v psu zatrli voljo do sledenja.

Toda ne glejmo le na normalni potek šolanja. Močno razvita volja za gonjo sproži povečan odpor. Hegendorf navaja tak primer. Ostrodlaka ptičarka je bila v dresurnem ovratniku naravnost besna in se nikakor ni unesla. Kljub tej oviri se je plazila več sto korakov, če jo je vodnik po gonji tako oprčil. Ni bilo drugega izhoda kot ponavljati ukaz »dol« in psico, sicer mehko naravo, vsakokrat krepko ošvrkniti. Pri tem se ji je končno posvetilo in pozneje, kadar se je pognala za zajcem in zaslišala žvižg »dol«, je legla kot bi jo podrla strela.

V tej zvezi omenja Hegendorf primer iz lastne prakse. Ko je v Švici vodil vodniški tečaj, so ga prosili, naj odvadi gonje zajca kratkodlakega ptičarja, pri katerem je odpovedovala vsa umetnost šolanja. Ptičar je bil nepopoljšljiv gonilč. Več tednov se je zaman trudil in mu končno obesil težak kos oglatega železa na ovratnik v pričakovanju, da ga bodo ranjene sprednje noge odvrnile od gonje. Pes je dalje gonil, čeprav je že prej dobil obilo kazenskih strelav. Nekega dne sta šla skozi kmetijo mimo kunčje gajbe. Pes se je zagrizel v kovinsko mrežo, da je krvavel, in le s silo se je dal odtrgati. Takrat se je Hegendorf rodila nova misel. Kupil je kunca, šel s psom na polje, kunca privezal na deset metrov dolgo vrstico sredi detelje in pripeljal psa z dobrim vetrom na slednem jermenu s koralami. Pes je divjal, Hegendorf je z njim ekserciral okoli kunca do izmučenosti obeh. Štiri dni sta ponavljala vajo in šele tedaj je pes jel popuščati. Hegendorf je vajo ponavljal še tri dni. Končno je spravil psa tako daleč, da je glavo obrnil vstran, če se mu je bližal kunec. Led je bil prebit. Štirinajst dni pozneje je bil pes vzdržen pred zajcem in na naslednji tekmi nagrajen. Kar ni šlo z bičem in kazenskim strelom, sta opravila kunec in vztrajno šolanje.

Vodniki neredko vprašajo, če bi spričo hitrosti ptičarja ne bila priporočljiva angleška vzdržnost pred zajcem. Hegendorf odsvetuje to, ker »vzgajati« ptičarja k vzdržnosti pred zajcem pomeni pristuditi mu zajca, kolikor je mogoče. Tako početje bi bilo nespametno. Psu ne smemo ubiti zanimanja za zajca, ker bi sicer izgubil najdragocenejšo lastnost, voljo za iskanje zajca po strelu.

Zanesljivost pri iskanju zgubljenega ima svojo podlago v lovski strasti in že zaradi tega ne smemo v psu zatirati zanimanja za zajca. Glavno pri vsem je, da pes pusti zajca na ukaz — žvižg.

(Po Hegendorfu: A. S. Pirc)

Vzrejna tekma jamarjev na Pobrežju 22. okt. 1961

Gosti nizki oblaki niso obetali nič dobrega niti glede števila udeležencev niti glede tekme same. Kljub temu se je pojavilo na štartu kar 5 vodnikov s terijerji in vodnica s prav lepim dolgoglakim jazbečarjem, ki je žal pri nas že prav redka pojava. Tekmo je sodil podpisani, kot pripravniki so sodelovali ing. Cvenkel, Albin Korošec in Matko Goršek.

Tekmovali so lovski terijerji Ago RMLT 1000, last LD Sladki vrh, vodnik Jožef Hare; Aso

RMLT 999, lastnik Ivan Žiberna; Diana Pobreška RMLT 1035, lastnik in vodnik Ivan Caf; Diana Sladkogorska RMLT 1014, lastnik in vodnik Alojz Antončič; Jota Pobreška št. vpisa RMLT ni znana, ker vodnik ni predložil vpisa, lastnik Ozebek Peter, vodnik Maks Paskula, in Goga RMJdd 14, lastnica Mija Tobiasova, vodnica Nena Hohnjeceva. Za tekmo v umetnem rovu sta bili pripravljene 2 lisici, žal pa ni bilo jazbeca.

Pri tekmi v rovu sta pokazala izredno ostrino Ago in Diana Pobreška in sta s tem vidno izsto-

pila iz okvira ostalih tekmovalcev. Oba sta dosegla najboljšo oceno po 76 točk. Prav posebno se je izkazal Ago, ki je prvi velikan in žal za malenkost previsok (višina 41 cm), vendar je to izredno močan, dobro proporcioniran in fantastično oster pes. Aso, čeprav brat Aga, je v rovu popolnoma odpovedal; vodnik je od nadaljnje tekme odstopil. Diana Sladkogorska je pokazala interes za roparico neposredno pri kotlu. Le z veliko muko se je vodniku posrečilo, da jo je spravil v rov, kjer je dala prav lep glas, toda v borbi ni pokazala zaželene

ostrine (40 točk). Lastnik Jote je pogrešil, ker jo je izročil vodniku, ki psice ne pozna. Psica, v prav slabi kondiciji, je bila zaradi tega še posebno zbegana in preplašena. Rov je oprezno sondirala, preseščena malo bevskala na roparico, ki pa se je ni lotila (28 točk). Goga, ki je lastnica ne uporabljaja za lov, je rov kljub temu pridno pregledala in pokazala nekaj interesa za »muc« (23 točk).

Veliko preseščenejši poljske tekme je bila Goga, ki je pokazala izredno zasnovano in je prav obžalovati, da psička ni lovsko vodena. Ima odlični nos, je zanesljiva in vztrajna na sledu, lepo sledoglasna in celo vzorno vodoljubna (80 točk). Ago (79 točk), Diana Pobreška (84 točk) in Diana Sladkogorska (81 točk) so približno na enaki ravni. Med njimi vidno izstopa Ago, ki ga pa vodnik žal nima dovolj v rokah, kar se je maščevalo zlasti pri vodnem delu in pri oceni iz vodljivosti. Obe Diani sta izborni uporabnostni psički, ki kažeta odlično zasnovano, le da stari rutiner in mojster Caf psico bolje vodi, kar je pri oceni prišlo do izraza. Jota (40 točk) ni dosegla zadovoljivega rezultata, saj sta z nevesčim vodnikom hodila vsak svoja pota. Glasu ni bilo moč ugotoviti, zajca je gonila tiho. Ago in obe Diani so krasno vidoglasni, po vsej verjetnosti tudi sledoglasni, česar pa v slabem vremenu in dežju ni bilo moč zanesljivo dognati.

Tekma nam je pokazala nekaj dobrega jamarškega naraščaja, ki pa žal ni vselej v rokah najboljših vodnikov. Udeležbo moramo smatrati glede na slabe vremenske pogoje za povoljno. Tekme se je udeležil tudi lovec kandidat za lovsik izpit iz Mežice.

Doseženi rezultati so:

Diana Pobreška 160 točk (A 76, B 84), I a nagrada in znaka /;
Ago 155 točk (A 76, B 79), I b nagrada in znaka /;

Diana Sladkogorska 121 točk (A 40, B 81), III. nagrada in znak
Goga 103 točke (A 23, B 80) in znaka

Otmar Cvirn,
splošni sodnik za jamarje

Tekme ptičarjev v Ptujju 14. in 15. oktobra 1961

Lovska zveza v Ptujju je letos organizirala dve tekmi ptičarjev. Udeležilo se jih je dokaj majhno število vodnikov. Pravega in opravičljivega vzroka za to nisem zvedel. Res je, da v sedanjem času življenja vsem primanjkuje časa, vendar ne smemo pozabiti, da bo brez pravih preizkušenj lovske psos lovsko kinologija nazadovala, če ne propadla.

Na področju lovske zveze v Ptujju, kjer je male divjadi na pretek, bi morala kinologija ali bolje rečeno reja ptičarja biti na višini. To pa je mogoče le, če se na tekmah preizkuša ves material, za pleme pa se uporabi le najboljši. Za pravičen lov ni dovolj dobra puška in veliko streljanja, ampak je potreben tudi dobro šolan pes, ki edini lahko rešuje situacijo po strelu. Nekateri mlajši lovci se vse premalo zavedajo škode, ki jo utrpi skupnost zaradi zastreljene in izgubljene divjadi. Tej škodi se v veliki meri ognemo, če imamo na vsakem lovu dovolj dobro šolanih ptičarjev, ki so izučeni dela po sledu ranjene divjadi.

Ptičarji, ki so se preizkušnje v Ptujju udeležili, so vsi v primerni kondiciji in zunanje ustrezajo tipu. Vodniki so bili zelo disciplinirani, zato so tudi dosegli dobre uspehe. Tekmovanje je vodil preizkušeni vodnik Martin Klemenčič, sodil pa podpisani.

Jesenske vzrejne preizkušnje sta se udeležila samo dva psa, ki ju je vodil poklicni lovec Franček Rakuša iz Ptujja.

Št. 1 — Sana-Fužinska je prav lepa in dobra ptičarka, s katero se more z užitkom loviti na polju in v goščavi. Dosegla je I b oceno z 201 točko.

Št. 2 — Sano-Fužinski je tudi kvaliteten ptičar, s katerim bo vsak lovec, ki ga veseli lov s ptičarjem, imel veliko lovskega užitka. Dosegel je I a oceno z 205 točkami.

V širši poljski tekmi so bili preizkušeni trije psi, dva kratkodlakarja in en žimavec.

Št. 1 — Ago-Polenški, žimavec, vodnik in lastnik Avgust Hlupič. Pes je nekoliko počasen, sicer pa zanesljiv pomočnik na lovu. Njegova počasnost je posledica vodnikove pretrde roke. Dosegel je 204 točke.

Št. 2 — Flora, nemška kratkodlakarica, lastnik in vodnik Ivan Horvat iz Trgovišča pri Veliki Nedelji. Psica je zelo temperamentna, odlikuje jo izvrsten nos, vztrajnost in hitrost. Vodnik je miren, ni pa še popolnoma siguran samega sebe. Dobila je 170 točk.

Št. 3 — Aco-Loperški, nemški kratkodlakar, lastnik in vodnik Ivan Vaupotič iz Hardeka pri Ormožu. Pes je že umirjen, ima izvrsten nos in zanesljivo stoji. Na vlekih s perutnino je bil odlični, pri zajči vleki pa nekoliko slabši. Tudi donaganje zajcev še ni popolnoma izdelano.

Vreme je bilo tokrat zelo ugodno, na njihah še dovolj kritja za divjad, ki je oba tekmovalna dneva dobro držala.

Jože Škofic

Vzrejna tekma psos jamarjev

Lovska zveza Ljubljana je skupno s Klubom ljubiteljev jazbečarjev in terijerjev priredila na Ježici ob Savi v nedeljo 24. septembra 1961 vzrejno tekmo psos jazbečarjev in terijerjev v delu na prostem.

Tekmoval je samo 1 kratkodlaki jazbečar, in sicer »Hajduk Podčetrtkovski JRJki 273«, poležen 30. 4. 1960, lastnik in vodnik Albin Korošec iz Kozine. Uspeh:

1. Nos	32 točk
2. Zanesljivost za delo po sledu	12 točk
3. Sledovoljnost	12 točk
4. Sledoglasnost	32 točk
5. Vodljivost	12 točk
6. Strelomirnost	8 točk
Skupaj za obvezno delo	108 točk
Neobvezno je vodoljubnost	20 točk

Za prvo darilo je treba 91 točk, torej je pes dosegel 17 točk več, kakor je potrebno.

Na tekmi je bil navzoč zastopnik LZ Ljubljana Slavko Lenarčič, ki je bil tudi vodja tekme, potem lovec — član LD Šmarna gora, dalje tajnik in gospodar Kluba ter Ivan Roje kot sodniški pripravnik. Ostalih ni bilo.

Škoda in nerazumljivo je, da se niso tekme udeležili tudi drugi lovci in kinologi, ker so zamudili edinstveno priložnost, da bi videli, kaj jazbečar zna.

Teodor T. Drenig

Prijavljene paritve

Lovski psi:

Špringeršpanijeli:

Telsa Novogorska JRŠŠ 83 — Boj Poddrakitniški JRŠŠ 87, leglo bo 12. I. 1962. Vzreditelj Viktor Lavš, Ljubljana, Zrinjskega 6.

Nemški kratkodlaki ptičarji:

Dora Polanska JRPki 1486 — Arap Betnavski JRPki 1968, leglo je bilo 1. 12. 1961. Vzreditelj Franc Kous, Krog 45, Murska Sobota.

Toja JRPki 2175 — Kazan Glinški JRPki 1738, leglo bo 17. I. 1961. Vzreditelj Jože Gjurekovič, Prekopa 24, pošta Kostanjevica.

Prijavljenja in zaščitena psarna

»ŠENTJERNEJSKA« za vse vrste ptičarjev. Lastnik Jože GJUREKOVIC, Prekopa št. 24, pošta Kostanjevica.

Novi sodniški pripravnik

za ocenjevanje zunanosti in delo vseh vrst ptičarjev Tomaž Zalokar, študent gozdarstva, Jesenice, Gosposvetska 17/a.

Kinološka zveza Slovenije

Dr. Janko Lokar osemdesetletnik

Po rojstvu Belokranjec je sredi avgusta 1961 dosegel to častljivo starost. Po maturi 1900 v Novem mestu in po končanih jezikovnih študijah, literarni zgodovinar in folklorist, se je posvetil šolstvu. Kot narodno zaveden, napreden profesor pa ponemčevalni cesarski Avstriji ni bil dobrodošel in je mogel svoje široko strokovno znanje uporabiti šele po razpadu habsburške monarhije, ko je v številnih temeljnih strokovnih in znanstvenih publikacijah razvil svoje bogato in plodno delo. Toda od poklicnega dela ga je srce vedno vleklo v naravo, kjer je našel razvedrilo in zajemal moči in navdihe za svoje ustvarjanje. Jubilant je bil namreč po krvi lovec. To nagnjenje ga je takoj spočetka potegnilo v krog slovenskega lovskega Prometeja dr. Ivana Lovrenčiča, čigar prižgano baklo domače lovske zavesti je mladi, borbeni profesor z vso vnemo v besedi, pismu in vzgledu nosil med vrste naših lovcev. Že 1914. je bil urednik komaj rojenega glasila LOVEC. Čeprav je bila tedaj narodna zavednost že krepka, se je naša lovska zavest šele budila in se oproščala nemškega duha. S svojim velikim teoretičnim znanjem ter svetovno razgledanostjo je bil jubilant med prvimi pionirji za slovensko lovstvo, ribištvo in kinologijo. Po prvi svetovni vojni je bil od 1919 do 1922 zopet urednik LOVCA, od I. letnika dalje (1934—1941) pa urednik RIBIŠKO-LOVSKEGA VESTNIKA ter 1948 urednik ribiškega dela LOVCA. Ves čas pa je vztrajno in aktivno sodeloval v lovski in ribiški organizaciji ter bil kot priznan kinolog tudi ovzgojevalec lovskih psov, učitelj za šolanje psov, ocenjevalec in odličen sodnik psov na preskušanjah, zlasti ptičarjev. Napisal je obilo tehničnih člankov, razprav, kritik in poročil v Lovcu in Ribiškem vestniku, mimo tega pa strokovne knjige kakor: »Ptičarji« (1930), »Lovsko-ribiški slovar« (1937), »Naši psi« (1948 in 1949 v srbohrvaščini), leposlovno knjigo »Gozdovi in vode vabijo« (1943). Posebno skrb je posvečal čistoti in lepoti lovskega jezika. S slovarjem je pa ustvaril temelj slovenskega lovskega in ribiškega izrazoslovja, otrebil domačo ledino tuje navlake in zoral ledino za naš lovski jezik. Za vse njegovo obširno in uspešno pionirsko delo je bil zaslužen odlikovan z Redom za lovske

zasluge I. stopnje (1955), z Zlatim znakom za zasluge v kinologiji (1957) in z imenovanjem za častnega člana Društva ljubiteljev ptičarjev (1961). Leta 1941 je bil kot ravnatelj klasične gimnazije v Ljubljani upokojen. Toda ni dolgo užival narave kakor jo je slikovito opisal v knjigi »Gozdovi in gore vabijo«. Bolezen ga je priklenila v sobo iz katere mu hodijo misli v gozdove, kjer zvone hitronogi goniči, na polja, iz katerih ob večerni zarji skače zlati lipan za rajajočimi mušicami — v čase, ki jih zdavnaj ni več...

Ob osemdesetletnici jublanta — lovskega očaka se lovci, ribiči in kinologi hvaležno spominjamo tovariša — moža, ki je toliko dal našemu lovstvu in nam lovcem, da smo lovci. Od srca mu čestitamo in iskreno želimo, da bi mu bila življenjska jesen blaga in naklonjena!

M. Š.

Sklepi občnega zbora Lovske zveze Slovenije

(18. novembra 1961 v Ljubljani)

Osnuje se komisija za reorganizacijo lovske kinologije.

Bonitiranje lovišč za srnjad in malo divjad se izvede do 30. sept. 1962.

Oddaja 30 % ulovljenih zajcev za domača lovišča se ukine.

Fond za povrnitev škode po divjih prašičih in medvedih se prenese na področne lovske zveze.

Ukine se prispevek novo sprejetih članov, v sklad Zlatoroga.

Posebna komisija naj pripravi predlog za gradnjo lovskega strelišča LZS v Ljubljani. Področne LZ naj grade lastna strelišča.

Spremembe se Pravila LZS od 11. člena dalje (po tej spremembi šteje Upravni odbor LZS 35—39 članov). Spremeni se tudi Pravilnik o podeljevanju odlikovanj. (Oboje objavimo v februarški številki).

Člani Upravnega odbora LZS so:

za LZ Celje: ing. Milan Dečko, Slavko Kovač, Jože Kuntarič, za LZ Gorica: ing. Marijan Šebenik, Rudi Čubrilo, Franc Ivančič,

za LZ Kočevje: Jože Kalan st., za LZ Koper: Rastko Bradasčka,

za LZ Kranj: Marijan Cvar, Tone Hafner,

za LZ Ljubljana: Peter Pečnik, Rino Simoneti, Cene Kranjc, ing. Gregor Kersnik,

za LZ Maribor: Miro Dobrilovič, Otmar Cvirn, Robert Koren, Mirko Kumer,

za LZ Novo mesto: Franjo Bulc, Slavko Bele,

za LZ Pomurje: Evgen Cug, Ludvik Marič,

za LZ Postojna: Franc Bitner, za LZ Ptuj: Janko Vogrinec, Alfonz Mazlu,

za LZ Trbovlje: Franc Letnik, za LZ Videm-Krško: Lojze Colarič, Branko Medved.

Gojitvena lovišča imenujejo dva člana.

Poleg navedenih je izvoljenih še osem članov v Upravni odbor LZS:

dr. Jože Benigar, gen. podpolk. Rado Pehaček, Ivan Ferlež, Lojze Lakner, ing. Marko Bulc, Franc Knavs, Ludvik Zajc, Ive Krevs.

V nadzorni odbor so izvoljeni: Stane Dolanc ml., Miloš Kelih, Hinko Kaučič, Franc Nosan, Bojan Bunc.

Člani disciplinskega sodišča LZS so:

Silverij Pakiž, predsednik, dr. Ivo Dougan, Vlado Grosman, člana, Maks Pintar, Ivo Špolar, namestnika.

Delegati za skupščino Glavne lovske zveze:

dr. Jože Benigar, ing. Marko Bulc, Ivan Ferlež, Ive Krevs, Lojze Lakner.

Na občnem zboru so zastopali:

Glavno lovsko zvezo Jugoslavije Pero Trutin, Lovsko zvezo Hrvatske Božo Hrvoj, JLA general podpolk. Rado Pehaček, Drž. sekretariat za notranje zadeve general Jan Lokovšek, Turistično zvezo Slovenije dr. Danilo Dougan, Ribiško zvezo Slovenije Dušan Bravničar, Sekretariat za kmet. in gozd. LRS Lojze Lakner, Zavod za ribištvo ing. Slavko Volk, Inštitut za gozd. in les. gospodarstvo Slovenije dir. ing. Bogdan Zagar, Kinološko zvezo Slovenije Franjo Bulc, Lovsko za drugo Tone Peskar. Zastopana sta bila tudi tisk in radio.

Brzjavno so občni zbor pozdravili:

generalni polk. Otmar Kreačič, podpreds. GLZ FLRJ, Lovska zveza BiH Sarajevo, Planinska zveza Slovenije, dr. Milan Dular.

Tajnik LZ Hrvatske Božo Hrvoj je izročil dr. Joži Benigarju lovsko odlikovanje LZ Hrvatske I. stopnje, Veljku Varičaku pa lovsko odlikovanje LZ Hrvatske II. stopnje.

Prva seja Upravnega odbora LZS, 23. nov. 1961 v Ljubljani

Od Upravnega odbora LZS so bili za državni praznik 29. november 1961 odlikovani:

iz **LZ Celje**: z Redom za lovske zasluge II. stopnje: Tone Korošec, Ivan Ferlež, Franc Stucin, Milan Vončina, ing. Milan Dečko, Franc Križnik, Ciril Vežjak, Alojz Kovač.

Z Znakom za zasluge: Milan Klančnik, Ferdo Valentinčič, Jože Jeraša, Alojz Marout, Jože Hrup, Franc Gračner, Aleksander Pan, Anton Lovasič, Anton Gobec, Valentin Grobin, Jože Brglez, Vinko Potenko, Tone Valenčak, Ivan Jagrič, Anton Šporar, Jože Novak, Vinko Medved, Maks Gračner, Janez Maurin, ing. Lojze Kocmur, Janez Rautar, Jože Golanišek, Pavel Kuzman, Edvard Kos, Hinko Friškovec, Rado Virjent, Vinko Miklavžina, Ivan Ušen, Ivan Drev, Franjo Beškovič, Oto Sildenfeld, Jakob Tajnišek, Stanko Laznik,

iz **LZ Gorica**: z Redom za lovske zasluge II. stopnje: Izidor Winkler.

Z Znakom za zasluge: ing. Vitomir Mikuletič, Peter Derlink, Venčeslav Stravs, Rajko Babič, Franc Lapajne, Ignac Govekar, Albert Valas, Alojz Klavara, Slavko Vodopivec, Janko Petijan, Hubert Jenčič, Alojz Zupančič, Dušan Mermolja, Ciril Likar, Jože Trpin, Avgust Beguš,

iz **LZ Kranj**: z Znakom za zasluge: Rok, Solar, Jože Benedičič, Alojz Trpin, Vinko Pogačar, Pavel Plemelj, Stanko Ažman, Franc Jarc, Klemen Rakič, Anton Kravanja, Anton Flajs, Alojz Ravnik, Mihael Bizjak, Ivan Vertelj,

iz **LZ Kočevje**: z Redom za lovske zasluge I. stopnje: dr. Janko Lavrič.

Z Redom za lovske zasluge II. stopnje: Jože Perenič.

Z znakom za zasluge: Jože Piršič, Jože Južnič, Anton Rauh, Jože Simončič, Jože Fajfar, Jože Škoda, Anton Pirman, Jože Strah st., Alojz Ponikvar, Stane Pahulje, Rudolf Urh, dr. Miran Cilenšek, Vinko Zajc, Janez Hočevar, Franc Košorok, Ivan Gregorič, Ludvik Laurič, Jože Avstelj, Ivan Lavrič, Ludvik Kordiš, Peter Drnovšek, Alojz Kaus, Ignac Križman, Jože Boldan, Marko Režek, Alojz Mesner, Anton Križman, Jože Dolar, Janez Nosan, Franc Cimperman, Karel Krašovec, Franc Pelc, Franc Kaplan, Jože Maslo, Alojz Centa ml., Jože Medić, Jože Marolt, Franc Denikar, Alojz Koprivec, Janez Lavrič.

iz **LZ Ljubljana**: z Redom za lovske zasluge II. stopnje: Rino Simoneti.

Z Znakom za zasluge: Martin Zabret, Henrik Vadnov, Miro Marušič, Anton De Gleria, Ignac Meze, Dominik Rode, Ivan Triler, Anton Štajer st., Lado Oklešen, Karol Zadnik, Janez Kranar, Janez Žitnik, Stane Dolenc, Ivan Debelak, Franc Erjavec,

iz **LZ Postojna**: z Znakom za zasluge: Franc Zupan, Janez Bizjak, Milan Krnel,

iz **LZ Trbovlje**: z Redom za lovske zasluge II. stopnje: Matko Sulin.

Z Znakom za zasluge: Alojz Poglajen, Leopold Brvar, Jakob Klemen, Martin Funkl, Maks Jakopič,

iz **LZ Novo mesto**: z Znakom za zasluge: Alojz Turk, Leopold Plenič, Drago Kobe, Anton Radešek, Viktor Horvat, Janez Bulc, Alojz Gačnik, Alojz Obreza, Stanko Slapšak, Janez Starič, Franjo Štih, Ivan Veršaj, Jože Peruš,

iz **LZ Maribor**: z Redom za lovske zasluge II. stopnje: Matko Goršek.

Z Znakom za zasluge: Ivan Očkerl, Alojz Roželj, Franc Puhlič, Vinko Dobnik, Ivan Onuk, Ivan Pivec, Zvonko Hrastnik, Ignac Holcman, Simon Struc, Jurij Uršnik.

Odlikovani so še bili: z Redom za lovske zasluge I. stopnje: Franjo Bulc, z Redom za lovske zasluge II. stopnje: akad. kipar prof. Janez Sajevec, Bogdan Sežun, Vladimir Pleničar.

Z Znakom za zasluge: Silverij Pakiž, dr. Ivo Dougan, Mitja Mikec, Jože Škofic, Anton Kraševac, Anton Strle, Franc Mlakar, Ivan Šporar.

Upravni odbor je tehničnega urednika LOVCA ing. Mirka Sušteršiča za njegovo 70-letnico odlikoval z Redom za lovske zasluge I. stopnje.

Upravni odbor LZS opozarja, da se po 10. čl. Pravilnika o podeljevanju lovskih odlikovanj, odlikovanja nosijo: Reda za lovske zasluge I. in II. stopnje na levi prsni strani lovskega kroja tako, da je spodnji rob 1 centimeter nad zgornjim žepnim robom, Znak za zasluge pa v levi gumbnici.

Za dveletno mandatno dobo Upravnega odbora so bili izvoljeni:

Za predsednika LZS dr. Jože Benigar, za podpredsednika general podpolk. Rado Pehaček, za tajnika ing. Marko Bulc, za blagajnika Franc Knavs. Devetčlanski Izvršilni odbor LZS se je konstituiral s predsednikom Izvršilnega in Upravnega odbora dr. Jože Benigarjem.

Upravni odbor je imenoval te le stalne komisije ozir. odbore:

Uredniški odbor LOVCA: predsednik Ivan Ferlež, Cene Kranjc, Rastko Bradašjka.

Organizacijska komisija: predsednik Peter Pečnik, Tone Hafner, Slavko Kovač.

Gospodarska komisija: predsednik Ive Krevs, Rino Simoneti, Lojze Lakner, ing. Gregor Kernik.

Vzgojno propagandna komisija: predsednik Ludvik Zajc, Janko Vogrinc, Marijan Cvar.

Komisija za ocenjevanje trofej preide v sestav Gospodarske komisije.

Komisija za ocenjevanje jelenjih in medvedjih trofej za inozemce: predsednik dr. Milan Dular, Lado Švigelj, Viktor Herfort, dr. Gjuka Vrbanič, Sežun Bogdan, Veljko Varičak.

Uprava gojitvenih lovišč LZS: predsednik Rado Pehaček.

Komisija za kinologijo: predsednik dr. Jože Benigar (začasno).

Disciplinsko sodišče za uslužbence: predsednik ing. Marko Bulc.

Podpisniki računov za LZS: dr. Jože Benigar, Rado Pehaček, ing. Marko Bulc, Franc Knavs, Ive Krevs.

Komisija pri GLZ za izvoz (ostane do nadaljnjega dosedanja): član Rino Simoneti, namestnik Ljuban Zadnik.

Komisija za premoženjska vprašanja pri Lovski zadrugi (ostane do nadaljnjega dosedanja): ing. Marko Bulc, Rino Simoneti, dr. Jože Benigar.

Gospodarstvo Lovskega doma: dr. Jože Benigar.

Komisija za strelivo: predsednik Ludvik Marič, Franc Lipovšek, Jože Zadnikar, Peter Dimic.

Priročnik za lovske izpite bo tiskan v 2500 izvodih.

Zbor primorskih lovcev in ljubiteljev narave ob 40-letnici LD Prestranek

Razvitje prapora in oddolžitev borcem za osvoboditev Primorske je v Prestranku 27. avgusta t. l. pripravila LD Prestranek pod pokroviteljstvom LZ Postojna. Slavja se je udeležilo nad tri tisoč ljudi. Prireditev je bila dostojna proslava 20. obletnice naše ljudske revolucije.

Na zboru pri spomeniku padlih borcev v Prestranku so se sešli preživeli borci-lovci malone iz vseh primorskih družin. Prišli so tudi predstavniki politično-družbenih organizacij in oblasti okraja Koper in postojnske občine, predsednik Lovske zveze Slovenije dr. Jože Benigar, narodni heroj Albin Gruđen-Blisk, ameriški rojak — soustanovitelj lovske družine Prestranek Anton Fatur, zastopniki lovske zvez Postojna, Koper in Gorica, kluba tržaških lovcev s predsednikom na čelu ter mnogo drugih.

V slavnostnem govoru je dr. Jože Benigar med drugim orisal borbo primorskega ljudstva za osvoboditev in junaška dejanja primorskih lovcev v NOB in delo slovenskih lovcev po osvoboditvi. Mnogi borci-heroji in junaki so v primorskih gozdovih izgubili svoja življenja.

Za njim je zborovanje lovcev v Prestranku pozdravil izseljenec Anton Fatur in se zahvalil za izkazano čast, da je kot soustanovitelj te družine razvil enega najlepših praporov, kar jih je kdaj videl.

Nato je prvi tajnik LD Prestranek Peter Zele orisal zgodovino društva, ki je bilo z občutnimi žrtvami ustanovljeno 1921 na pobudo nekaterih zavednih Slovencev, ki so hoteli predvsem preprečiti, da bi tako društvo ustanovili Italijani, ki so se tedaj naseljevali v Prestranku in okolici.

Ob pripravah na oborožen upor primorskega ljudstva proti okupatorjem, so v vaseh Zeje, Matenja vas, Nemška vas, Selce in Trnje ustanovili skupine »divjih lovcev«, ki so se oboroževali z vojaškimi puškami. In prav med temi »divjimi lovci« so bili mnogi predvojni in medvojni aktivni borci NOB, ki so se po osvoboditvi več ali manj vključili v sedanje lovske družine in prenehali z divjim lovom.

Predsednik LZS dr. J. Benigar govori na zboru lovcev

Milan Krmel sprejema prapor v varstvo

Narodni heroj Albin Gruden-Blisk sprejema od predsednika LZ Postojna Franca Bittnerja, lovsko puško

Levo: Častni predsednik France Sluga, ki je bil od italijanskih okupatorjev obsojen na 30 let strogega zapora

Med okupacijo je italijanska oblast začela vrinjati med nas svoje ljudi, proti čemur smo se borili. Vendar je razumljivo, da smo bili tedaj šibki, nekaj starih članov pa je zbežalo v tedanjo Jugoslavijo. Slovenskim lovcem so Italijani zaplenili orožje, tako da so društvo 1929 razpustili. Ponovno smo šele po osvoboditvi 1945 ustanovili LD Prestranek, ki je ena najmočnejših na tem področju.

Predsednik LZ Postojna Franc Bittner je pozdravil narodnega heroja Albina Grudna-Bliska, kot edinega lovca-heroja narodno-osvobodilne borbe na področju LZ Postojna ter mu v njenem imenu predal lovsko puško.

Med slavljem je LD Prestranek imenoval predsednika družine Franca Slugo za častnega predsednika in mu poklonila ob tej priložnosti umetniško sliko z lovskim motivom.

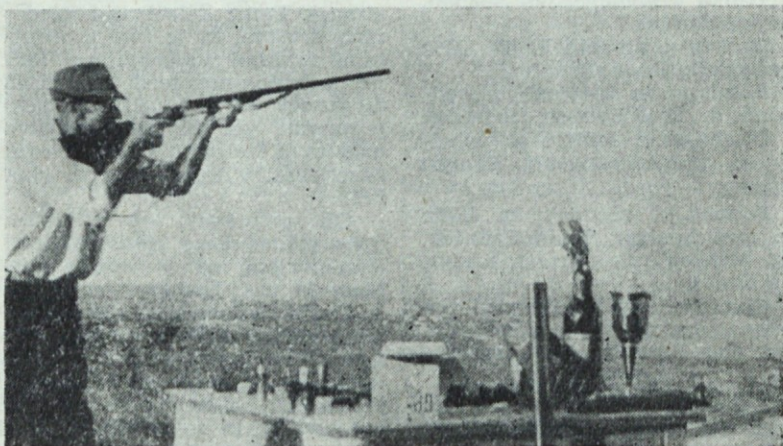
Posebna delegacija lovcev je z zbornega mesta ponesla na spomenik padlim borcem v NOB v Prestranku venec. Za tem je sledilo razvitje družinskega prapora. Spominske trakove so pripeli na prapor Anton Fatur v imenu slovenskih lovcev v Ameriki, Lovska zveza Postojna, kolektiv »Javor«, Pivka in kolektiv »Nanos«, Postojna. Na drogu je zabitih 76 zlatih žebličkov. Prapor je sprejel v varstvo Milan Krmel, član upravnega odbora družine.

Miha Vasle, Prestranek

Strelske tekme na glinaste golobe LD Koper so bile 27. avgusta 1961 na gričku Serminu, pet kilometrov od Kopra. Strelišče je naravno in nudi vse pogoje za take prireditve tudi v večjem obsegu ter popolno varnost za ljudi in okolico z malenkostnimi zavarovanji. Tekme so se poleg do mačih lovcev udeležili strelci sosednjih družin in tudi inozemski gosti. Gledalcev se je zbralo okoli 400. V končno tekmovanje je prišlo 6 strelcev, ki so v izločilnem streljanju vsak s tremi strelji dosegli tri zadetke. To so bili Ivan Bertok-Panankola, Romejo Rošeto, Franc Prodan — člani LD Koper, Boris Jelen LD Opatje

selo ter inozemca g. Rihard Luischi, šestnajstkratni zmagovalec v tej strelski panogi, in g. Gianpaolo-uci Fontanot. Po trdem boju je ostal prvak 78-letni lovski veterani Ivan Bartok-Panankola, ki je že 51 let aktiven lovec, soustanovitelj prvega lovskega društva v Dekanah in odlikovanec za lovske zasluge. Prejel je darilo LD Koper, ostali trije pa praktična lovska darila. LD Koper je po uspeli prireditvi sklenila z LZ Koper dogovor, da se bodo na tem kraju vršile vsako leto tekme v streljanju na glinaste golobe.

Jakomin Kvirin, tajnik LD Koper

78-letni Ivan Bartok-Panankula, strelski prvak

Lovec brez psa

je le pol lovca. Tega pregovora so se menda zavedali člani LD Vojnik, ker so si vzgojili kar 23 pasemskih psov, kakor je to razvidno iz njihovega zapisnika občnega zbora, objavljenega v Lovcu, št. 6/61, na strani 191.

Verjetno še mnoge lovce, ne samo mene, zanimajo naslednja vprašanja:

1. Kako je LD prišla do tolikega števila pasemskih psov?
2. Kdo je te pse vzredil in izolal?
3. Kje se ti psi nahajajo, ali pri lovcih ali v pasji farmi LD?
4. Kdo nosi stroške vzdrževanja, šolanja in prehrane teh psov?
5. Kako se izvaja lov s tolikim številom psov?
6. Na koliko ha lovišča je potrebno toliko psov?

Mislím, da bi bilo koristno, če bi se po teh vprašanjih razvila diskusija, saj bi to mnogo pripomoglo do bolj pravičnega izvajanja lova. Znano je, da je glede lovskih psov v mnogih družinah prav kritično stanje zavoljo česar toliko ranjene divjadi žalostno poginja.

Gornja vprašanja me zanimajo glede na stanje v naši LD. Verjetno je v mnogih družinah enako.

Lovišče naše lovske družine meri čez 6 tisoč ha v čisto nižinskih predelih. Lovišče je bogato z zajci, fazani, jerebicami itd. Družina šteje 34 članov in 2 poklicna paznika. Za to število lovcev in toliko površino ima družina samo 2 uporabna psa. Od osvoboditve pa do danes še nismo uspeli vzrediti in izolirati niti enega pasemskega psa. Pred kratkim smo na družinskem posvetu razdeljevali mladiče ptičarje. Ko je starešina vprašal, kdo želi mladiča za vzrejo in šolanje, je nastala tišina. Od 34 lovcev ni bilo niti enega, ki bi hotel vzrediti in izolirati mladega psa ptičarja. Eni so se izgovarjali, da mu žena ne trpi psa pri hiši (na dvorišču pa ima pasjega križanca velikega ko tele, ali pa kako drugo ščene, ki je v sramoto lovca), drugi so se izgovarjali, da se ne utegnejo ukvarjati s psom zaradi službe (a v lovišču ali pa v gostilni so pa lahko vsak dan po službi) itd. Vsak je našel nekak izgovor — na lovih pa so ravno taki lovci »strupeni« kritiki za delo psov. Silno učeni so, samo tega svojega znanja nočejo ali pa ne znajo prenesti na pse. Vsakega pravega lovca mora peči vest, ko gleda, koliko zajcev zbeži po treh nogah, koliko fazanov odvleče v goščavo zlomljeno perut, koliko jerebic se zgubi itd. in v mukah poginjajo,

samo zato, ker so lovci prekomodni, da bi si vzgojili svojega štirinožnega pomočnika. Ne samo, da so lenobni in brezbrilni za šolanje lovskih psov, kar stane mnogo truda in požrtvovanja, ampak nočejo biti na lovu »sluge« drugim. Zakaj lovec z lovskim psom je pri lovih žrtev, saj je pravi »samaritan« s puško na rami — prav zaradi pomanjkanja psov. In ravno to vroče »lovce« odbija od vzreje lastnega lovskega psa. To niso pravi lovci, le streljači. Vzreja in šolanje mladega lovskega psa zahteva mnogo požrtvovanja in truda, a hkrati nudi svojevrsten užitek in zabavo, seveda samo tistemu, ki ima količjak smisla in ljubezni do lovskega psa.

Brez šolanega psa ni pravičnega lova in ne pravega lovskega užitka.

-fean-

Univ. prof. inž. Vinko Kuljiš —
60-letnik

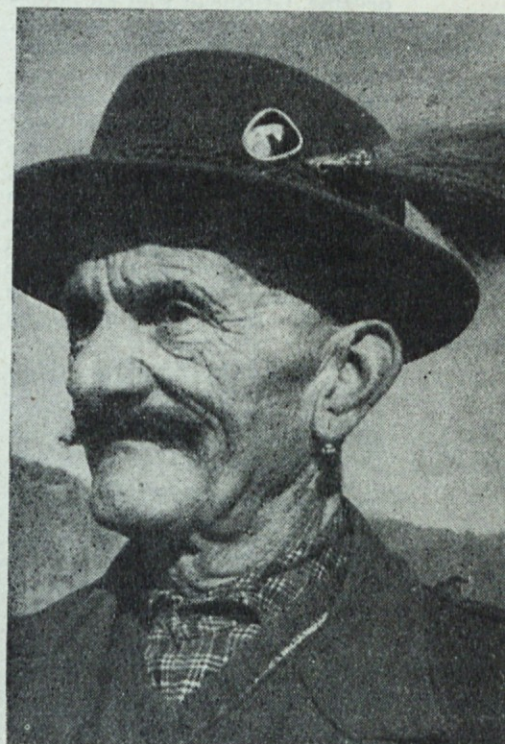
Kdo ne pozna našega vedrega, vedno nasmejanega lovskega tovariša Vinka?! Kot izkušen lovec z dolgoletno prakso je bil in je vedno učitelj mlajšim lovcem. Kot lovec z obširnimi strokovnimi znanjem, s svojo lovsko pravičnostjo, plemenitostjo in šegavostjo je zelo priljubljen in spoštovan v širokem krogu lovcev.

Iskrenemu tovarišu se pridružujemo solovci s prisrčnimi čestitkami k njegovemu življenjskemu jubileju 4. decembra 1961. Ob tej priložnosti mu želimo še obilo srečnih, zdravih, zadovoljnih in uspešnih let na zelenih poljanah lovstva.

J. K.

»Kragoljček«, markantna lovska osebnost v LD Dobrna, 70-letna korenina živi v raztrganih grapah Paškega Kozjaka. Ponosen je na svojega »murčka«, ki ga danes že redko vidimo in ki je spomin preteklih časov. Nekoliko ga muči revmatizem, vendar je še stalno v lovišču. Ob zadnjem najinem srečanju je šel gledat za lisicami, ki jim je nastavil. Ob razstanku mi je voščil dober pogled in je prožno krenil navkreber. Redke so takšne korenine kakor je veteran Kragoljček, ki še vedno požrtvovalno in vestno pazi na svoj revir. Tudi njemu še dolgo dober pogled!

Valter Dvoršek

Ob novem letu želim vsem lovcom - vodnikom veliko uspeha pri vzreji, šolanju in vodenju lovskega psa!

Predsednik DLP Vladimir Pleničar

LD Šentvid pri Stični ima lovišče v srcu Dolenjske, med Šentvidom in Muljavo, rojstnim krajem Josipa Jurčiča. Lovišče meri 5200 ha, ki ga upravlja 20 članov družine. Gričevnat svet na podlagi kraškega apnenca je v nadm. višini 300 do 650 metrov in gravitira delno v Temeniško dolino, deloma na podzemsko odvodje Krke (Temenica). Sveta je okoli 60 % z mešanim iglastim in listnatim, največ kmečkim gozdom, 40 % pa je polja, ki je v večjih in manjših otokih obdano in varovano od zelenega gozdnega morja. Največji strnjen gozd je v Bojanskem med Šentvidom in Muljavo, kakih 10 kilometrov

dolg in 4 kilometre širok, poln posek, mladja, goščav, ves preprežen s potmi in stezami. To je mirno zatočišče in bivališče za vsakovrstno divjad, ne izvzeto divje prašiče in jelenjad, včasih tudi medveda. V tem gozdu ima lovska družina od 1955. idilično koč v Bojanskem, zgrajeno iz hrastovih plohov, ki so bili pred več ko 200 leti nažagani z ročno gozdno žago, robačo, za nekdanjo staro kranjsko kaščo. Po zunanosti in notranjosti ter njeni legi v nadmorski višini 325 metrov, sredi omenjenega kompleksa, je to lovska koč, kakršne si želi lovec, za res lovske namene. Drugo koč »Lectov grad« je družina odprla

tudi 1955. na Velikem vrhu — 625 metrov nadmorske višine, ki je s svojim izredno lepim razgledom tudi turistična točka. Saj pogled seže do Kamniških in Savinjskih gora, do Karavank in Julijcev ter čez vso Dolenjsko in Kras do Snežnika in Trnovske visoke planote. Mehkota oblik ter lepota in pestrost tega koščka krušne Dolenjske se najlepše zrcali iz narodnih pesmi in šegave pristrčnosti domačinov. Mnogo zanimivosti pa ta igrivo razgibani svet skriva v podzemlju, v kraških jamah, brezni, žrelah, vrtačah in ponorih, posebej pa v mogočnih prastarih ilirsko-keltskih gomilah, tedanjih grobiščih, ki pričajo o nekdanjih velikih naseljih še pred Rimljani. Po razdelitvi gozda in polja nudi lovišče kaj ugodne pogoje za vso dlakasto in pernato divjad in družina temu ustrezno tudi goji tako, da je prav ugoden tudi stalež jerebic in fazanov, ki jih je družina po osvoboditvi takorekoč znova zaredila. Vzdržuje stalne solnice, napajališča, krmišča, zlasti za fazane, čakališča in preže, v bližini obeh koč po eno visoko prežo, za brakade pa ima oštevilčena stojišča. Ima tudi čez 5 kilometrov lovskih steza, ki jih še veča. Lovsko čuvajsko službo ima tako urejeno, da so vsi člani čuvaji. Za lovsko izobraževanje skrbe redni obvezni mesečni sestanki in predavanja. Družina razpolaga s 16 lovskimi psi, 14 istrijanci in 2 brakoma jazbečarjema. S sosednjimi lovskimi družinami, to so Krka, Stična, Šmartno in Veliki Gaber, goji lovsko družabnost s stalnimi dobrimi odnosi.

J. L. Š.

UMRLI SO:

Ludovik Horvat, član LD Pečarovci, od ustanovitve dalje njen gospodar, 43 let lovec, skrben gojitelj divjadi in plemenit lovski tovariš, star 62 let.

Anton Sinjur-Klemen, najstarejši član LD Velika loka, star 84 let in čez 60 let lovec. Nemški okupatorji so mu 28. okt. 1943 postrelili ženo in otroke.

Štefan Premzl, član LD Polskava, star 74 let.

Franc Kamenik, član LD Ruše, aktivist in borec NOB, star 47 let.